

UCLouvain
SAINT-LOUIS BRUXELLES

UCLouvain

Voorontwerp van bijzondere wet houdende vaststelling van de globale klimaatbeleidsdoelstellingen van België en tot coördinatie van het klimaatbeleid van de federale overheid, de gemeenschappen en de gewesten

Proposition de loi spéciale portant coordination de la politique de l'autorité fédérale, des communautés et des régions à l'égard du changement climatique et fixant ses objectifs globaux à long terme.

TOELICHTING

ALGEMENE TOELICHTING

Onderhavig voorstel van bijzondere wet beoogt de globale klimaatbeleidsdoelstellingen van België vast te stellen en te komen tot een betere coördinatie van het klimaatbeleid van de federale overheid, de gemeenschappen en de gewesten. Klimaatbeleid is inderdaad een transversaal onderwerp dat deels tot de bevoegdheid van de federale overheid, deels tot de bevoegdheid van de gewesten en – en dat wordt vaak vergeten - deels tot de bevoegdheid van de gemeenschappen behoort, onverminderd de eigen en toegewezen bevoegdheden van de lokale overheden.

De federale overheid is onder meer bevoegd voor een ganse reeks voor het klimaatbeleid relevante aangelegenheden: het federaal energiebeleid, met daarin onder meer de energiewinning in de Noordzee, de kernenergie, de studies over de perspectieven van energiebevoorrading, de grote infrastructuren voor de stockage, het vervoer en de productie van energie, de tarieven, de productnormen, ioniserende stralingen en radioactief afval, de regulering van vervoersmiddelen, brandstoffen, NMBS, Brussels Airport, federale fiscaliteit, politie en justitie, civiele veiligheid, federaal wetenschappelijk onderzoek, federale ontwikkelingssamenwerking, de coördinatie van het internationaal en Europees beleid. De federale overheid is ook de primair verantwoordelijke voor het inkomens- en sociaalbeleid dat maximaal afgestemd dient te worden op het klimaatbeleid.

De gewesten zijn onder meer bevoegd voor ruimtelijke ordening, leefmilieu en waterbeleid, landinrichting en natuurbehoud, huisvesting, landbouw, het gewestelijk economisch- en energiebeleid, openbare werken en vervoer, gewestelijke fiscaliteit, gewestelijke ontwikkelingssamenwerking, lokale besturen, bevoegdheden die in meerdere of mindere mate van belang zijn voor zowel het mitigatie- als het adaptatiebeleid.

De gemeenschappen zijn in de eerste plaats bevoegd voor onderwijs, dat niet alleen van groot belang is voor bewustmaking en vorming inzake de klimaatproblematiek, maar ook een bevoegdheid over een grote voorraad aan schoolgebouwen meebrengt, die klimaatneutraal zullen moeten gemaakt worden én beschermd tegen de negatieve effecten van klimaatverandering (hitte, overstromingsgevaar,...). De bevoegdheid cultuur brengt een bevoegdheid mee over een belangrijke voorraad cultuur-gebouwen en sportvoorzieningen. De gemeenschapsbevoegdheden inzake gezondheidszorg en welzijn brengt een gelijkaardige verantwoordelijkheid mee over een gevarieerd gebouwenpatrimonium (ziekenhuizen, verpleeginrichtingen, verzorgingsinstellingen, bejaardenhuizen...). De bevoegdheid inzake preventieve gezondheidszorg is in de eerste plaats van belang op het vlak van adaptatie (hittebescherming, bestrijding van tropische ziekten). De bevoegdheid inzake onderwijs, wetenschappelijk onderzoek en diverse vormen van opleiding vormt natuurlijk eveneens een cruciale hefboom voor het klimaatbeleid.

De uitdaging van de klimaatverandering vereist een diepgaande hervorming van ons economisch en sociaal model. Politieke acties moeten op korte termijn worden uitgevoerd en aan een strategische langetermijnvisie worden gekoppeld. Dergelijke maatregelen kunnen alleen binnen een passend institutioneel kader en beleid worden genomen en uitgevoerd. Gelet op de specifieke federale staatsstructuur staat België op het vlak van klimaatverandering voor enorme uitdagingen.

Evenwel, stilzitten is geen optie. België is gehouden zijn internationale en Europese verplichtingen na te komen. België moet in staat zijn op dynamische, coherente en ambitieuze wijze beslissingen te nemen inzake het klimaat.

In uitvoering van de Overeenkomst van Parijs moeten 'langetermijnstrategieën voor een op lage uitstoot van broeikasgassen gebaseerde ontwikkeling' (Art.4, §19, Akkoord van Parijs) worden uitgewerkt. Op Europees niveau werd een reeks regelgevende en wetgevende bepalingen ingevoerd die het kader voor het energie- en klimaatbeleid van de komende decennia vormt. Centraal staat de nieuwe EU Verordening met betrekking tot de 'Europese Energie-Unie', waarin een reeks regels wordt vastgesteld over de inhoud, de vorm, de opvolging, de evaluatie en het aanpassingsmechanisme van de 'geïntegreerde nationale energie- en klimaatplannen' en 'langetermijnstrategieën voor de reductie van broeikasgassen'. Die plannen en strategieën moeten door elke lidstaat worden opgesteld en respectievelijk eind 2018 en eind 2019 aan de Europese Commissie worden voorgelegd. België moet dus in de nabije toekomst plannen en strategieën aannemen die bepalend zullen zijn voor het klimaat- en energiebeleid van de komende jaren.

Ervaringen uit het verleden (bv. de sluiting van het akkoord over het verdelen van de inspanningen voor energie en klimaat-inspanningen gedurende de periode 2013-2020) en ook meer recente ervaringen (bv. de besprekingen over het Energiepact) getuigen van de limieten van het Belgisch institutionele kader en de werking ervan bij het nemen van maatregelen met een transversaal karakter, waar verschillende beleidsniveaus bij betrokken zijn en die betrekking hebben op de middellange- of lange termijn. Het Akkoord rond de zesde Staatshervorming (2011) beoogde een eerste antwoord te geven op dit probleem door op te roepen tot versterking van de Nationale Klimaatcommissie (NKC), door een 'klimaatresponsabiliseringsmechanisme' op te zetten en de federale overheid een specifiek 'substitutierecht' te geven in het kader van de internationale klimaatverplichtingen.

Die verbintenissen blijken evenwel niet te volstaan. België talmt met het nemen van de dringende beslissingen die nodig zijn om de weg naar een koolstofarme samenleving in te slaan en zijn Europese en internationale verbintenissen na te komen. Ondertussen worden verschillende initiatieven genomen om het ambitieniveau te versterken, zowel op internationaal niveau (cf. het '*Talanoa*

Dialogue'-proces) als bij onze buurlanden (met name Nederland, Frankrijk, Luxemburg en Duitsland¹). Dat leiderschap van landen is beslissend voor de uitvoering van het Akkoord van Parijs dat gericht is op het tot stand brengen van een positieve wedijver. Zoals de jongeren die op donderdag manifesteren aangeven, heeft België de technische en economische capaciteit om dergelijke leidende rol op zich te nemen. Evenwel, het huidig beleidskader stelt het land daartoe niet in staat.

In ons land hebben verschillende instellingen en organen zich recent gebogen over klimaat*governance*. Op institutioneel vlak kunnen we in het bijzonder de recente werkzaamheden van de Belgische Senaat over de intra-Belgische besluitvorming rond de verdeling van de klimaatinspanning vermelden. Ook is er een 'Interparlementair klimaatoverleg' opgestart, met als opzet een resolutie aan te nemen in de aanloop naar COP.24 voor de opmaak van het geïntegreerde Energie- en Klimaatplan (dat met quasi-unanimitéit werd goedgekeurd door de respectieve federale en gewestelijke parlementen).^{2 3}

Naar het voorbeeld van andere landen, namelijk het Verenigd Koninkrijk, Denemarken, Finland, Frankrijk, Zweden, Noorwegen⁴, en nu ook (bijna) Nederland⁵, wordt voorgesteld om de globale klimaatdoelstellingen op lange – en middellange termijn vast te leggen in een klimaatwet, waarin ook een belangrijke rol toegekend wordt aan een Comité van Experts. Bijzonder aan de situatie in België is dat ten gevolge van de complexe staatsstructuur, waarin in beginsel met exclusieve bevoegdheden wordt gewerkt, een sterk mechanisme moet voorzien worden om te komen tot een optimale samenwerking tussen de federale overheid, de gewesten en de gemeenschappen, teneinde een doelmatig én doeltreffend klimaatbeleid te kunnen voeren.

De keuze voor een bijzondere meerderheidswet

Aangezien de voorliggende tekst aangeeft op welke wijze zowel de federale overheid, de gemeenschappen als de gewesten de aangelegenheden die tot hun bevoegdheid behoren dienen uit te oefenen, is een bijzondere meerderheidswet het meest aangewezen instrument.

Een bijzondere meerderheidswet biedt tevens als voordeel dat deze een semi-constitutioneel karakter heeft (wat aansluit bij de doelstelling van het voorstel, zie verder) en als rechtsinstrument een beduidend grotere transparantie en duidelijkheid kent ten aanzien van burgers en andere overheden, dan bv. een samenwerkingsakkoord.

De andere mogelijke optie was het sluiten van een nieuw samenwerkingsakkoord, ter vervanging van het Samenwerkingsakkoord van 14 november 2002 tussen de federale Staat, het Vlaamse Gewest, Waalse Gewest en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest "betreffende het opstellen, het uitvoeren en het opvolgen van een Nationaal Klimaatplan, alsook het rapporteren, in het kader van het Raamverdrag van de Verenigde Naties inzake Klimaatverandering en het Protocol van Kyoto". Het gebrek aan zichtbaarheid van een dergelijk instrument is niet van aard de beoogde maatschappelijke

¹ Deze beleidsacties zijn gelanceerd in het kader van de coalitie *Paris Proof Coalition*.

² Zie bijvoorbeeld: Kamer, 2018-2019, DOC 54 3319/002 (28 oktober 2018); Vlaams Parlement, 2018-2019, nr. 1713/2 (24 oktober 2018). Zie ook de *Resolutie tot herpositionering van België in het klimaatdebat*, Kamer, 2018-2019, DOC 54 3416/008.

³ Belgische 'Klimaat Governance', Reeks Academische Seminaries, Syntheserapport, 22 november 2018, p. 3-4. <https://www.klimaat.be/nl-be/klimaatbeleid/belgisch-klimaatbeleid/nationaal-beleid/klimaatgovernance>

⁴ P. BOOT, *Climate legislation in Europe: work in progress*, October 2018,; T.L. MUIZNER, *Climate and Energy Governance for the UK Low Carbon Transition, The Climate Change Act 2008*, Palgrave, 2019, 146 p.; A. AVERCHENKOVA, S. FANKHAUSER & M.NACHMANY, *Trends in climate change legislation*, Edward Elgar, 2017, 216 p.; databank London School of Economics: <http://www.lse.ac.uk/GranthamInstitute/climate-change-laws-of-the-world/>.

⁵ EERSTE KAMER DER STATEN-GENERAAL, 2018-2018, nr. 34.534, 20 december 2018; https://www.eerstekamer.nl/wetsvoorstel/34534_initiatiefvoorstel_klaver

transformatie op gang te brengen. Het sinds meer dan 15 jaar van toepassing zijnde akkoord heeft de beperkingen ervan aangetoond, niet alleen wat de inhoud betreft, maar ook als instrument om dergelijke uitdagingen aan te gaan. Bovendien is het tot stand brengen van een dergelijk instrument bijzonder omslachtig: onderhandelingen tussen alle executieven, ondertekening door elk van hen en instemming van alle parlementaire vergaderingen. Ten slotte maken de onzekerheid over de plaats van de samenwerkingsovereenkomsten in de hiërarchie van de normen en de onduidelijkheid over de wijze waarop kan worden opgekomen tegen niet-uitvoering, dit instrument onaantrekkelijk.

Overeenkomstig de Grondwet is de bijzondere wetgever bevoegd om de *aangelegenheden* aan te wijzen of nader te preciseren die tot de bevoegdheid behoren van de gewesten of de gemeenschappen. Met de thans voorliggende tekst wordt *geen wijziging* aangebracht aan de thans bestaande bevoegdheidsverdeling tussen de federale overheid, de gewesten en de gemeenschappen. Een overdracht van bevoegdheden lijkt overigens weinig zinvol, aangezien klimaatbeleid per definitie transversaal beleid is en bijgevolg een impact heeft op alle bevoegdheden en actie van elke overheid veronderstelt. Bovendien is de urgentie van de klimaatproblematiek moeilijk verzoenbaar met de tijd die nodig is voor het doorvoeren en operationaliseren van een staatshervorming.

De bijzondere wetgever kan tevens *de wijze* bepalen *waarop* de gewesten, de gemeenschappen en de federale overheid *hun bevoegdheden dienen uit te oefenen*. Dit wordt voor de gewesten *uitdrukkelijk bevestigd in artikel 39 van de Grondwet* dat bepaalt dat de bijzondere meerderheidswet de wijze bepaalt waarop de gewestelijke aangelegenheden worden geregeld, maar het principe geldt voor de bevoegdheden van alle overheden zoals blijkt uit vele specifieke bepalingen die door of krachtens de Grondwet zijn aangenomen (bv. artikelen 127, §1, tweede lid en 128, §1, tweede lid, Grondwet, artikel 5, §1, I, eerste lid, 7°, derde lid e.v., artikel 6, §1, XII, 4° en 6°, titel IVbis BWHI). Het meest sprekende voorbeeld is artikel 6, § 1, VI, derde lid, op grond waarvan niet enkel de gewesten maar ook de gemeenschappen en de federale overheid hun bevoegdheden moeten uitoefenen “met inachtneming van de beginselen van het vrije verkeer van personen, goederen, diensten en kapitalen en van de vrijheid van handel en nijverheid, alsook met inachtneming van het algemeen normatief kader van de economische unie en de monetaire eenheid, zoals vastgesteld door of krachtens de wet, en door of krachtens de internationale verdragen”. Er blijkt thans nog weinig twijfel te kunnen bestaan dat de bijzondere wetgever naast het toewijzen van bevoegdheden ook de wijze kan bepalen waarop deze moeten worden uitgeoefend. Het is de wijze van uitvoering van elk zijn bevoegdheden die het voorwerp uitmaakt van de thans voorliggende tekst. Meer algemeen behoren de diverse modaliteiten van het co-operatief federalisme (art. 92bis BWHI) tot de bevoegdheid van de bijzondere wetgever.

De voorliggende tekst bepaalt uiteindelijk ook nog de doelstellingen en beginselen van het Belgische klimaatbeleid (hoofdstuk 2) en de globale klimaatdoelstellingen die België zich op lange en middellange termijn stelt (hoofdstuk 4). Deze gezamenlijke doelstellingen voor de verschillende Belgische overheden zijn cruciaal vanuit het oogpunt van transparantie naar overheden, bedrijven en burgers toe, ze bieden een duidelijke visie die door elke overheid moet worden nagestreefd bij het uitoefenen van zijn eigen bevoegdheid⁶ en het benadrukt de complementariteit van het handelen van elke Belgische overheid. De bijzondere wet kent al verschillende voorbeelden waarbij beleidsdoelstellingen worden vastgelegd voor de uitoefening van bevoegdheden (bv. artikelen 6, §1, X, eerste lid, 14°, en 16bis BWHI, artikel 5bis Bijz.W.Brussel en artikel 1ter en 65quater Bijz.Fin.Wet).

Bovendien mag niet uit het oog verloren worden dat het te deze gaat over een belangrijke bevestiging en nadere precisering van internationale en Europese verbintenissen die België is aangegaan inzake de bescherming van de mens en de biodiversiteit tegen de klimaatverandering, en een uitvoering

---

⁶ Cfr noot 3.

en toepassing van artikel 7bis van de Grondwet op het niveau van de bijzondere wetgever. Artikel 7bis van de Grondwet bepaalt immers dat bij de uitoefening van hun respectieve bevoegdheden de federale overheid, de gemeenschappen en de gewesten de doelstellingen nastreven van een duurzame ontwikkeling in haar sociale, economische en milieugebonden aspecten, rekening houdend met de solidariteit tussen de generaties.

Wat meer in het bijzonder de "klimaatdag" betreft, wijst de Grondwet (in het bijzonder artikel 118 GW) aan de bijzondere wetgever de bevoegdheid toe om de werking van de parlementen van de gewesten en gemeenschappen te bepalen. Artikel 44 van de BWHI bepaalt aldus dat de parlementen zelf hun reglementen goedkeuren.

Hoewel dit op zich niet nodig is, zou ter wille van de duidelijkheid en rechtszekerheid kunnen worden overwogen om in artikel 7bis van de Grondwet – dat thans voor herziening vatbaar is – een uitdrukkelijke rechtsgrond te creëren voor de thans voorliggende bijzondere meerderheidswet.

De beperkingen van een bijzondere meerderheidswet

Huidig voorstel betreft een bijzondere wet en heeft er de voordelen van, maar ook de beperkingen. Een dergelijke bijzondere wet heeft niet als doel de middelen te preciseren waarmee de beoogde doelstellingen kunnen worden bereikt, maar enkel om de tandraden aan te reiken die moeten toelaten over die middelen te beslissen en dan nog uitsluitend die welke een onderlinge coördinatie vereisen, gelet op de Europese en internationale verplichtingen.

Zoals hiervoor reeds aangegeven, doet de voorgestelde bijzondere wet geen afbreuk aan de uitoefening van de bevoegdheden door de gewesten, de gemeenschappen en de federale overheid. Zij beperkt zich tot wat de gewesten betreft tot het bepalen, zoals voorzien in artikel 39 van de Grondwet, van de wijze van uitoefening ervan. De inhoud van een dergelijke bijzondere wet moet derhalve met de nodige omzichtigheid worden benaderd.

De auteurs van het voorstel zijn zodoende van oordeel dat het een geschikt instrument is waarbij niet in bijzondere handhavingsmaatregelen moet worden voorzien in geval van niet-naleving van de voorschriften ervan door b.v. burgers of bedrijven. De bestaande rechtsmiddelen ten aanzien van in gebreke blijvende overheden volstaan ruimschoots. Bijzondere handhavingsmaatregelen kunnen, daar waar relevant, voorzien worden in de regelgevingen die de diverse overheden, elk voor zich, uitvoeren in uitvoering van het geïntegreerd Nationaal Energie- en Klimaatplan bijvoorbeeld.

Hoewel heel wat bepalingen geen nadere uitvoering vereisen (de artikelen 3 en 5 bij voorbeeld) om volle uitwerking te hebben, komt het aan iedere wetgever toe in voorkomend geval zijn eigen wetsbepalingen aan te passen.

Het spreekt vanzelf dat de voorgestelde bijzondere wet niet overgaat tot het opheffen van bestaande gewest- en gemeenschapsregelgeving die deels op hetzelfde onderwerp betrekking heeft.

Het geïntegreerd nationaal energie- en klimaatplan is grotendeels *self-executing*, vanwege de EU *Governance* Verordening en de in het voorstel opgenomen bepalingen. Uitvoering van zulke plannen zal door iedere overheid binnen zijn bevoegdheden met telkens een gepast instrument (wet, decreet, ordonnantie, uitvoeringsbesluit, etc. naargelang het geval) dienen te gebeuren.

De toepassing van de voorgestelde bijzondere wet zal voor sommige van zijn bepalingen nog verdere uitvoeringsmaatregelen vereisen, bv.:

- voor de operationalisering van het Agentschap, lijkt een akkoord tussen de bevoegde administraties en hun bewindvoerders aangewezen om de zaken te regelen die betrekking hebben op de detachering van het personeel en de financiering van de werkingskosten;

- over het algemeen kunnen de bijkomstigheden van een bijzondere wet geregeld worden met een gewone wet, decreet, ordonnantie of uitvoeringsbesluit, door elke overheid binnen zijn bevoegdheden.

De vraag of een bijzondere wet een bestaand samenwerkingsakkoord kan wijzigen is erg omstrede. Bijgevolg wordt wat dat betreft in geen enkele wijzigingsbepaling voorzien. Het is duidelijk dat bij de inwerkingtreding van de bijzondere wet het Samenwerkingsakkoord van 14 november 2002 al zijn betekenis verliest. Dat is inzonderheid het geval wat betreft de Nationale Klimaatcommissie, het Nationaal Klimaatplan en de voorschriften inzake gegevensinzameling, -uitwisseling en rapportering. Artikel 25 van het Samenwerkingsakkoord van 2002 voorziet in een opzegprocedure van 6 maanden die moet gerespecteerd worden, tenzij , zo kan worden aangenomen, alle partijen akkoord gaan om de overeenkomst sneller te beëindigen.

De positieve verplichtingen van de Staat inzake het klimaat

De voorgestelde bijzondere wet beoogt het globale optreden van de Staat te vergemakkelijken teneinde het respect van de internationale verplichtingen te waarborgen. Zij zet de deur niet wagenwijd open voor het procederen inzake het klimaatbeleid. Het risico op rechtszaken bestaat thans reeds evenzeer op grond bijvoorbeeld van artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek of op grond van de voorgehouden schending van mensenrechten, waaronder het recht op bescherming van het privé- en gezinsleven.

ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING

Hoofdstuk 1. Inleidende bepaling

Artikel 1

De voorgestelde bijzondere wet beoogt in de eerste plaats bij te dragen tot een gedeeltelijke omzetting of uitvoering van het Raamverdrag van de Verenigde Naties inzake klimaatverandering, het Protocol van Kyoto en de wijziging ervan aangenomen in Doha en de Overeenkomst van Parijs en de daarmee verband houdende nadere regels vastgesteld door de diverse COP's. Zij beoogt ook bij te dragen tot de omzetting of toepassing van de richtlijnen, verordeningen en besluiten van de EU ter uitvoering van voormelde verbintenissen.

Bijzondere vermelding behoeft in dit verband Verordening (EU) 2018/1999 van het Europees Parlement en de Raad van 11 december 2018 "inzake de governance van de energie-unie en van de klimaatactie, tot wijziging van Richtlijn 94/22/EG, Richtlijn 98/70/EG, Richtlijn 2009/31/EG, Verordening (EG) nr. 663/2009, Verordening (EG) nr. 715/2009, Richtlijn 2009/73/EG, Richtlijn 2009/119/EG van de Raad, Richtlijn 2010/31/EU, Richtlijn 2012/27/EU, Richtlijn 2013/30/EU en Richtlijn (EU) 2015/652 van de Raad, en tot intrekking van Verordening (EU) nr. 525/2013", hierna aangeduid als de *EU Energie en Klimaat Governance Verordening*. Deze zeer omvangrijke en gedetailleerde Verordening betreft de vijf dimensies van de energie-unie: de continuïteit van de energievoorziening, de interne energiemarkt, energie-efficiëntie, decarbonisatie, en onderzoek, innovatie en concurrentievermogen. De doelstellingen en streefcijfers van de energie-unie moeten worden verwezenlijkt via een combinatie van initiatieven van de Unie en coherente nationale beleidslijnen *in geïntegreerde nationale energie- en klimaatplannen*. De geïntegreerde nationale energie- en klimaatplannen, zijn cruciale instrument en om dat beleid gestalte te geven. Zij gelden voor een periode van tien jaar en moeten een overzicht bieden

van het huidige energiesysteem en de beleidssituatie. Deze plannen moeten nationale doelstellingen bevatten voor elk van de vijf dimensies van de energie-unie, samen met bijbehorende beleidslijnen en maatregelen om deze doelstellingen te behalen. De lidstaten dienen ervoor te zorgen dat de geïntegreerde nationale energie- en klimaatplannen consistent zijn met en bijdragen tot de verwezenlijking van de doelstellingen inzake duurzame ontwikkeling van de Verenigde Naties. Vermits de EU Energie en Klimaat Governance Verordening ons land verplicht tot het opstellen van een geïntegreerd nationaal energie- en klimaatplan (NEKP) met een breed toepassingsgebied is een intensieve samenwerking vereist tussen de federale overheid, de gewesten en gemeenschappen. In hoofdstuk 6 van onderhavig voorstel zijn de vereiste bepalingen opgenomen om op dit punt de Verordening te kunnen uitvoeren.

Hoofdstuk 2. Doelstelling en beginselen

Artikel 2

De voorgestelde bijzondere wet geeft uitvoering aan artikel 7*bis* van de Grondwet dat bepaalt dat bij de uitoefening van hun respectieve bevoegdheden de federale Staat, de gemeenschappen en de gewesten de doelstellingen van duurzame ontwikkeling nastreven in haar sociale, economische en milieugebonden aspecten, rekening houdend met de solidariteit tussen de generaties. De wijze waarop de internationale en supranationale engagements van België uitgevoerd worden is volkomen in overeenstemming met de tweevoudige zorg om billijkheid, zowel de intra-generationale als de intergenerationale karakteriseren het concept van duurzame ontwikkeling in zijn oorspronkelijke omschrijving (Brundlandt Rapport, *Our Common Future*, 1987). Duurzame ontwikkeling is een: *"ontwikkeling die voorziet in de behoeften van de huidige generaties zonder het vermogen van toekomstige generaties om in hun behoeften te voorzien in gevaar te brengen. Twee concepten zijn inherent aan deze notie: het concept "behoefte", en meer in het bijzonder de basisbehoeften van de meest behoeftigen, die de hoogste prioriteit dienen te genieten, en het idee van de beperkingen die de stand van de techniek en onze maatschappelijke organisatie opleggen aan het vermogen van het milieu om te voldoen aan de huidige en toekomstige behoeften"*.

De voorgestelde bijzondere wet geeft eveneens uitvoering aan artikel 23 van de Grondwet dat het recht van eenieder erkent om een leven te leiden in overeenstemming met de menselijke waardigheid en die de wetgevers verplicht het recht op de bescherming van een gezond leefmilieu te waarborgen en er de toepassingsvoorwaarden van te bepalen. Het leefmilieu is slechts gezond wanneer het geheel van de samenstellende delen op geïntegreerde wijze worden in stand gehouden, wat inzake het klimaat inhoudt dat het evenzeer essentieel is rekening te houden met de grote uitdagingen op het vlak van de biodiversiteit en de ecosystemendiensten, de kwaliteit van de ingeademde lucht en de milieugevolgen van onze productie- en consumptiepatronen.

De wet heeft een tweevoudige doelstelling. Enerzijds, het vaststellen van de globale en gemeenschappelijke doelstellingen die het mogelijk maken om de Belgische ambitie op het vlak van het klimaatbeleid vast te stellen door middel van een langetermijnvisie. *"This is the genius of the Act. It recognizes that we have to reconcile two timelines: the democratic need for regular refreshment of mandates through elections and the absolute need for a continued and long-lasting policy base to fight climate change"*. Anderzijds, het coördineren van de uitoefening van de bevoegdheden van de onderscheiden deelcomponenten van het federale België en dit met een duidelijk doel: om de

---

⁷ Lord Deben, Voorzitter van het Committee on Climate Change van het Verenigd Koninkrijk in het voorwaarde van het boek *Climate and Energy Governance for the UK Low Carbon Transition*.

effectiviteit ervan te waarborgen. De wetenschappelijke wereld zet ons inderdaad aan om resultaten te bereiken: er moet mogelijk gemaakt worden wat nodig is.

Artikel 3

Doelstelling

Artikel 3, §1 voorziet dat het klimaatbeleid van de federale overheid alsook de gemeenschappen en de gewesten ambitieus en coherent is. Deze verklaring is bedoeld als leidraad voor de interpretatie van de implementatie van de bijzondere wet, met inbegrip van de toepassing van het mutualiteitsbeginsel. Dit impliceert dat wordt gestreefd naar een klimaat dat veilig en gezond is voor mens én biodiversiteit, in lijn met de globale doelstelling van de Overeenkomst van Parijs dat stelt dat we de stijging van de wereldwijde temperatuur ruim onder 2°C ten opzichte het pre-industriële niveau dienen te houden en ernaar dienen te blijven streven de stijging te beperken tot 1.5 °C. Onderliggend aan deze overkoepelende doelstelling is de bedoeling om het klimaatsysteem te beschermen ten behoeve van de huidige en de toekomstige generaties, zoals vermeld in artikel 3, lid 1 van het Raamverdrag van de Verenigde Naties inzake Klimaatverandering (Klimaatverdrag).

Een vaak voorkomende misvatting is dat klimaatbeleid *alleen* milieubeleid zou zijn, of dat het klimaatbeleid louter gaat over het reduceren van CO₂ of andere broeikasgassen. Het klimaatbeleid gaat over het voortbestaan van het menselijke leven op aarde. Het kan niet worden gereduceerd tot bv. een emissie(reductie)boekhouding of een markt voor emissierechten.

Het klimaatbeleid zoekt een ruime steun bij de bevolking en alle relevante actoren, nu de steun van de bevolking een onontbeerlijke voorafgaande voorwaarde is voor de noodzakelijke transitie. Bij de verdere uitwerking van het klimaatbeleid wordt aansluiting gezocht bij de principes inzake inspraak en participatie, zoals vermeld in het Verdrag betreffende toegang tot informatie, inspraak bij besluitvorming en toegang tot de rechter inzake milieuaangelegenheden van 25 juni 1998 (Verdrag van Aarhus).

Het steunt op wetenschappelijke gegevens, waarbij de meest recent beschikbare rapporten van het *Intergovernmental Panel on Climate Change (IPPC)* als ondergrens zullen fungeren.

Het klimaatbeleid is kostenefficiënt. Zoals aangegeven in overweging 16 bij het Klimaatverdrag zullen de stappen die nodig zijn om klimaatverandering te begrijpen en tegen te gaan, in ecologisch, sociaal en economisch opzicht het meest doeltreffend zijn indien zij gebaseerd zijn op relevante wetenschappelijke, technische en economische overwegingen en voortdurend worden geëvalueerd in het licht van nieuwe bevindingen op deze gebieden.

Het bevordert het zoeken naar gelijktijdige voordelen. Het klimaatbeleid gaat maximaal uit van een synergie met het beleid ter bevordering van het sociale, economische en milieugebonden aspect van duurzame ontwikkeling, zoals ook is aangegeven in artikel 3, lid 4 van het Klimaatverdrag. In lijn met hetgeen gesteld is in overweging 16 bij het Klimaatverdrag dient het klimaatbeleid tevens bij te dragen tot het oplossen van andere milieuproblemen. Bij uitstek zal het klimaatbeleid sociaal billijk zijn, de biodiversiteit bevorderen, de armoede bestrijden en ongelijkheden verminderen, hetgeen aansluit bij de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen, die vervat zitten in de 2030 Agenda voor Duurzame Ontwikkeling, die op 15 september 2015 is aangenomen door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties.

Klimaattoets

Artikel 3, §2 voorziet erin dat elke regeringsbeslissing die redelijkerwijze een impact kan hebben op het klimaat het voorwerp zal uitmaken van een klimaatevaluatie. Op die manier wordt gewaarborgd dat regeringsbeslissingen het behalen van de globale klimaatdoelstellingen op lange en middellange termijn niet onmogelijk maken. Bij gebreke aan zulke bepaling zou het behalen van de vermelde doelstellingen in artikel 5 in gevaar kunnen worden gebracht door ongewijzigd of gewijzigd regeringsbeleid. Bij de toepassing van deze bepaling zal vanzelfsprekend rekening moeten worden gehouden met de inhoud van het geïntegreerd nationaal energie- en klimaatplan, dat conform artikel 13, derde lid sowieso bindend is voor de federale overheid, alsook voor de gemeenschappen en de gewesten. Voor zover beschikbaar, kunnen ook de koolstofbudgetten, opgesteld door het Permanent Onafhankelijk Klimaatexpertencomité conform artikel 9, §2, 3° van deze wet, als beoordelingskader dienen. Het spreekt voor zich dat regeringsbeslissingen waarvan het gezond verstand vertelt dat zij géén directe of indirecte impact hebben op het klimaat niet het voorwerp hoeven uit te maken van een klimaatevaluatie.

Met deze bepaling wordt aangesloten bij de filosofie die vervat zit in de Europese richtlijnen inzake milieueffectbeoordeling voor plannen en programma's (Richtlijn 2001/42/EG) en projecten (Richtlijn 2011/92/EU). Uit beide richtlijnen blijkt immers dat klimaat een belangrijke beoordelingsfactor dient te zijn bij het uitvoeren van een milieueffectenbeoordeling voor plannen, programma's en projecten. Zo staat in bijlage I bij Richtlijn 2001/42/EG expliciet aangegeven dat in het kader van een strategische milieubeoordeling onder meer moet worden gekeken naar mogelijke aanzienlijke milieueffecten, bijvoorbeeld voor lucht en klimaatfactoren. Evenzeer stelt Richtlijn 2014/52/EU het belang van klimaatverandering voorop bij milieueffectbeoordeling voor projecten. Zo stelt overweging 13 dat '(...) het passend (is) de effecten van projecten op het klimaat (bijvoorbeeld de uitstoot van broeikasgassen) en hun kwetsbaarheid voor klimaatverandering te beoordelen'.

Hoewel de verplichting tot klimaatevaluatie niet hoeft te leiden tot een uitgebreide milieueffectbeoordeling conform de vermelde EU Richtlijnen inzake milieubeoordeling, dient minstens op objectieve en wetenschappelijke wijze te worden aangegeven in welke mate de klimaatimpact zich verhoudt met de vermelde doelstellingen in artikel 5. Er zal moeten worden bekeken in welke mate de eventueel verwachte CO₂ emissies zich verhouden met de koolstofbudgetten die ingevolge artikel 9, §2, 3° moeten worden vastgesteld door het Permanent Onafhankelijk Klimaatexpertencomité. Voor zover nodig kan hierbij ook om bijkomend advies worden gevraagd aan het Permanent Onafhankelijk Klimaatexpertencomité en/of het Interfederale Klimaatagentschap.

Beginselen

Artikel 3, §3 vermeldt de beginselen die van toepassing zijn op het in deze wet bedoelde klimaatbeleid en zijn uitvoering. In eerste orde verwijst paragraaf drie naar de algemene beginselen van milieubeleid, zoals daar zijn het beginsel van preventief handelen, het beginsel dat de vervuiler betaalt, het beginsel van de voorkeur voor brongerichte maatregelen, het voorzorgsbeginsel, het *standstill*-beginsel, het herstelbeginsel, het beginsel van duurzaam beheer alsook het integratiebeginsel, zoals onder meer ook vermeld in artikel 4 van de Wet ter bescherming van het Mariene Milieu en in de gewestelijke milieuwetgeving. Het spreekt voor zich dat ook de beginselen vermeld in artikel 3 van het Klimaatverdrag hierbij inbegrepen zijn.

Daarnaast stelt de wet nog vijf specifieke beginselen voorop die in acht moeten worden genomen bij de uitwerking van het klimaatbeleid. Die beginselen geven richting aan de interpretatie en de toepassing van de voorgestelde bijzondere wet door alle betrokkenen.

Het sociaal rechtvaardigheidsbeginsel impliceert dat bij de concrete uitwerking van het klimaatbeleid rekening wordt gehouden met de sociale impact van bepaalde maatregelen. Het vormt een specifieke doorvertaling van het draagkrachtbeginsel, dat inhoudt in dat de sterkste schouders de zwaarste lasten

dienen te dragen. De strijd tegen de klimaatverandering heeft gevolgen voor de productie- en consumptiepatronen. Zij kan maar gevoerd worden overeenkomstig de vereisten van duurzame ontwikkeling wanneer de sociale dimensie, waaronder de rechtvaardige transitie, geïntegreerd wordt bij het ontwerpen van de voorgestelde veranderingen. We hebben er in dat opzicht weinig aan om erin te slagen om klimaatverandering binnen gezonde en veilige grenzen te houden als ondertussen de ongelijkheid verder zou escaleren in een sociaal conflict. Het klimaatbeleid moet sociaal billijk zijn

Het mutualiteitsbeginsel houdt in dat elke overheid zodanig beoogt te handelen dat de effectiviteit van de maatregelen van de andere beleidsniveaus wordt versterkt, met betrekking tot de globale klimaatdoelstellingen, en dat zij in elk geval nagaat wat de eventuele impact is van een maatregel op het klimaatbeleid. In voorkomend geval kan de betrokken regering en/of overheidsinstantie hierover ook om advies verzoeken bij het Onafhankelijk Klimaatexpertencomité, dan wel het Interfederale Klimaatagentschap. Dat beginsel werd in 2014 voorgesteld in een *gezamenlijk advies van de FRDO, ESRBHG, RLBHG, Minaraad, SERV, CESW en CWEED over de concretisering van de transitie van België naar een koolstofarme maatschappij in 2050*, o.m. goedgekeurd door de FRDO op 27 mei 2014: ”

- [7] De Raden beklemtonen dat coördinatie tussen de verschillende federale en regionale Belgische instanties van essentieel belang is om een grotere coherentie van het transitiebeleid te garanderen. Zo kan men gezamenlijk de te ondernemen acties bepalen en een gecoördineerde visie op lange termijn opbouwen voor het beleid ‘klimaat en energie’ en voor een koolstofarme samenleving. De raden vinden het bovendien belangrijk te waken over een coherentie tussen dit transitiebeleid en de maatregelen gericht op het aanpakken van andere uitdagingen.
- [8] Deze coördinatie moet permanent zijn en tegelijk rekening houden met de regionale specifieke kenmerken. Vanuit dit standpunt pleiten de Raden voor de toepassing van het mutualiteitsprincipe, waarbij ieder beleidsniveau zodanig probeert te handelen dat de effectiviteit van alle andere beleidsniveaus wordt versterkt.

De Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling heeft de noodzaak van dergelijk beginsel bij herhaling herbevestigd en dit met volledige instemming van al zijn leden⁸.

Het vooruitgangsbeginsel vindt zijn oorsprong in artikel 4,§ 3, van het Akkoord van Parijs⁹, dat een verplichting tot voortschrijdende versterking van het ambitieniveau oplegt. Dit houdt niet alleen in dat géén achteruitgang van het bestaande milieubeschermingsniveau aanvaardbaar is in de context van het te voeren klimaatbeleid, maar ook dat klimaatbeleid altijd verder naar een zelfde richting moet gericht worden.

Het beginsel van het geïntegreerd verminderen van verontreiniging, hetwelk evenzeer aan de grondslag ligt van Richtlijn 2010/75/EU van het Europees Parlement en de Raad van 24 november 2010 inzake industriële emissies, impliceert dat het klimaatbeleid niet ten koste van biodiversiteit, luchtkwaliteit, water of andere milieucomponenten kan worden gevoerd. In voorkomend geval kan de betrokken regering en/of overheidsinstantie hierover ook om advies verzoeken bij het Permanent Onafhankelijk Klimaatexpertencomité dan wel het Interfederale Klimaatagentschap.

Het integriteitsbeginsel houdt in dat het klimaatbeleid effectief en waarachtig op een veilig en gezond klimaat moet worden gericht. Het vindt zijn oorsprong in het beginsel van de milieu-integriteit

⁸ Het Advies van 4 juli 2016 inzake de *Klimaatgovernance* bevestigt de definitie van het mutualiteitsbeginsel als beginsel volgens welk elk beleidsniveau zodanig probeert te handelen dat de effectiviteit van alle andere beleidsniveaus wordt versterkt.

⁹ “Elke volgende nationaal bepaalde bijdrage van een Partij dient verder te gaan dan haar op dat tijdstip geldende nationaal bepaalde bijdrage en een zo hoog mogelijk ambitieniveau te weerspiegelen, waaruit de gezamenlijke, doch verschillende, verantwoordelijkheden en onderscheiden mogelijkheden in het licht van uiteenlopende nationale omstandigheden blijken”.

neergelegd in het Akkoord van Parijs (artikel 4, §13¹⁰) dat ontstaan is als gevolg van moeilijkheden verboden aan de toepassing van de flexibiliteitsmechanismen van het Protocol van Kyoto en er op gericht is om dubbeltellingen van emissiereductie-eenheden te vermijden of situaties van fraude waarin op kunstmatige wijze beweerde emissiereducties in rekening worden gebracht.

Hoofdstuk 3. Brede maatschappelijke klimaatdialoog

Artikel 4

Een klimaat- en energiedialoog op verschillende niveau is voorgeschreven door artikel 11 van de voormelde EU Verordening 2018/1999¹¹. Het wordt aangevuld met de noodzaak om er de adviesraden bij te betrekken, zoals de Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling. Het komt het Agentschap toe de modaliteiten van de nadere uitvoering van deze brede participatie verder uit te werken, waarbij buitenlandse voorbeelden, zoals het *Nederlandse Klimaatberaad*¹², tot inspiratie kunnen dienen.

Het kan worden aangevuld met initiatieven die door elke parlement afzonderlijk worden genomen om de burgerparticipatie te bevorderen, zoals de instelling van « burgerparlementen » geïnspireerd door initiatieven van het type G1000.

Artikel , § 2, vertolkt het beginsel 10 van de Verklaring van Rio naar luid waarvan de bescherming van het leefmilieu niet kan zonder de betrokkenheid van de burgers, door de problematiek van de klimaatverandering en de wetenschappelijke benadering ervan ingang te doen vinden in onderwijsprogramma's en de programma's van voortdurende vorming.

Hoofdstuk 4. Globale klimaatdoelstellingen op lange en middellange termijn

Artikel 5

Langetermijndoelstellingen

Naar het voorbeeld van de belangrijkste nationale klimaatwetten (Verenigd Koninkrijk, Denemarken, Finland, Frankrijk, Zweden, Noorwegen en Nederland) worden de globale klimaatdoelstellingen op lange termijn vastgesteld in § 1. De lange termijndoelstellingen betreffen, zoals in de klimaatwetten van die

---

¹⁰ “De Partijen leggen verantwoording af van hun nationaal bepaalde bijdrage. Bij de verantwoording van antropogene emissies en verwijderingen overeenkomstig hun nationaal bepaalde bijdrage bevorderen de Partijen de milieu-integriteit, transparantie, nauwkeurigheid, volledigheid, vergelijkbaarheid en consistentie en zorgen zij ervoor dat dubbeltellingen worden voorkomen, overeenkomstig de door de Conferentie van de Partijen die als vergadering van de Partijen bij deze Overeenkomst fungeert aangenomen richtlijnen ».

¹¹ « Elke lidstaat zet overeenkomstig nationale regels een klimaat- en energiedialoog op verschillende niveaus op, waarin lokale overheden, maatschappelijke organisaties, de bedrijfswereld, investeerders en andere betrokken partijen en het brede publiek actief kunnen participeren en de verschillende mogelijke scenario's, ook op lange termijn, voor het energie- en klimaatbeleid kunnen bespreken, en de vooruitgang kunnen beoordelen, tenzij de lidstaat al een structuur heeft ingevoerd die datzelfde doel heeft. De geïntegreerde nationale energie- en klimaatplannen kunnen in het kader van deze dialoog worden besproken.”

¹² Zie de uiteenzetting van Ed Nijpels, de voorzitter van dat beraad: <https://www.climat.be/fr-be/politiques/politique-belge/politique-nationale/gouvernance-climatique>

landen, het jaar 2050. De doelstellingen worden evenwel niet beperkt tot de vermindering van de uitstoot van broeikasgassen, maar hebben ook betrekking op het verhogen van het aandeel van hernieuwbare energie, de verbetering van de globale energie-efficiëntie, het renoveren van het gebouwenbestand met het oog op het maximaliseren van de energie-efficiëntie en het koolstofvrij maken ervan. Er wordt ook een adaptatiedoelstelling voorgesteld. Op die manier wordt het voorbeeld gevolgd van landen waar de klimaatwet de meest complete set van doelstellingen omvat.

De eerste doelstelling betreft de reductie van de uitstoot van broeikasgassen in België. Het voorgestelde reductiepercentage (t.o.v. 1990) betreft de emissies binnen België van broeikasgassen als bedoeld in artikel 2, onderdeel b, van Verordening (EU) Nr. 252/2013. Het betreft de emissies van broeikasgassen als vermeld in bijlage I bij die Verordening afkomstig van sectoren en bronnen en de verwijdering per put die in de nationale broeikasgasinventarissen overeenkomstig artikel 4, lid 1, onder a), van het UNFCCC zijn opgenomen en binnen het grondgebied van de lidstaten worden uitgestoten. Op dit punt stemt het voorstel overeen met de Nederlandse Klimaatwet (artikel 2, lid 3). Het voorgestelde percentage is dat van de eerder vermelde *Resolutie tot herpositionering van België in het klimaatdebat*, van 20 december 2018. Dit percentage wordt ook gehanteerd in de Nederlandse Klimaatwet (artikel 2, lid 1). Het omvat derhalve ook de emissies die gereguleerd zijn via het geharmoniseerde stelsel van verhandelbare emissierechten (Richtlijn 2003/87/EG).

De langetermijndoelstellingen worden uitgedrukt als minima.

De tweede doelstelling betreft de verhoging van het aandeel hernieuwbare energie in het bruto-eindverbruik. *Nader overleg is vereist om dit cijfer te kunnen invullen*. Het is ook nodig een referentiejaar te bepalen als vergelijkingspunt. Deze doelstelling is in feite één van de middelen die, op Europees vlak, worden gebruikt om de in § 1 bepaalde doelstelling te realiseren.

De derde doelstelling betreft de verbetering van de globale energie-efficiëntie in België. *Nader overleg is eveneens vereist om dit cijfer te kunnen invullen*. Het is wat dat betreft ook nodig een referentiejaar te bepalen als vergelijkingspunt. Deze doelstelling betreft eveneens één van de middelen die, op Europees vlak, worden gebruikt om de in § 1 bepaalde doelstelling te realiseren.

De vierde doelstelling is ontleend aan artikel 2*bis* van Richtlijn 2010/31/EU van het Europees Parlement en de Raad van 19 mei 2010 betreffende de energieprestatie van gebouwen, ingevoegd bij Richtlijn (EU) 2018/844. De gebruikte begrippen zijn deze van de richtlijn.

De vijfde doelstelling betreft de vereiste adaptatiemaatregelen. Deze kunnen niet in kwantitatieve termen uitgedrukt worden.

Deze doelstellingen kunnen tijdens de parlementaire voorbereiding nog worden aangevuld met bijvoorbeeld doelstellingen op het vlak van de mobiliteit.

Intermediaire doelstellingen

Ook de intermediaire doelstellingen worden uitgedrukt als minima.

Om de ambitieuze lange termijn doelstellingen in 2050 te bereiken is het nodig een pad daarnaartoe uit te tekenen met globale middellange termijn doelstelling. Om die redenen zijn de globale doelstellingen voor 2030 vastgesteld in 1990. De cijfermatige doelstellingen zijn tussen haakjes vermeld. *Zij zijn het voorwerp van nader overleg*.

In de voormelde *Resolutie tot herpositionering van België in het klimaatdebat* van 20 december 2018, wordt de Federale Regering verzocht binnen de relevante instanties en tijdens de daar aan het thema gewijde vergaderingen het standpunt te verdedigen dat België op Europees niveau een reductie van broeikasgasuitstoot bepleit met minstens 55 % tegen 2030 ten opzichte van de uitstoot in 1990. Het

percentage van 32 % aandeel hernieuwbare energie is het percentage voor de EU in zijn geheel (art. 3, lid 1, Richtlijn (EU) 2018/2001) dat in 2023 naar boven kan bijgesteld worden: “De Commissie beoordeelt die doelstelling, teneinde uiterlijk in 2023 een wetgevingsvoorstel in te dienen voor een verhoging daarvan indien er verdere aanzienlijke kostenbesparingen zijn in de productie van hernieuwbare energie, wanneer dat nodig is om te voldoen aan de internationale verplichtingen van de Unie voor het koolstofvrij maken, of wanneer een aanzienlijke daling van het energieverbruik in de Unie een dergelijke verhoging rechtvaardigt.” Het wordt ook vermeld in art. 5, lid 2, van Verordening 2018/1999. Het kerndoel van tenminste 32,5 % inzake verbetering van de energie-efficiëntie betreft het cijfer vermeld in artikel 1, lid 1, van Richtlijn 2012/27/EU betreffende energie-efficiëntie als gewijzigd door Richtlijn (EU) 2018/2002, voor de EU als geheel.

Voor die doelstelling zijn ook andere benaderingen mogelijk, die tot een wijziging van de voorgestelde tekst kunnen leiden, zoals een bepaling die de procedure voor vaststelling van die doelstellingen bepaalt. Ook de noodzaak van intermediaire doelstellingen kan het voorwerp zijn van discussie. De auteurs van het voorstel achten ze evenwel noodzakelijk om redenen van economische efficiëntie.

§ 3 betreft een technische precisering geïnspireerd door het ontwerp van Nederlandse Klimaatwet.

Artikel 6

De langetermijndoelstellingen en de intermediaire doelstellingen zijn wijzigbaar mits eerbiediging van vorm - en grondvereisten. Zoals de dynamiek van het Akkoord van Parijs voorschrijft kunnen ze evenwel enkel in strengere zin worden gewijzigd. Het voorstel bevat aldus een zogenaamde “*cliquet*” mechanisme.

Hoofdstuk 5. Klimaatbeleidsinstellingen

In hoofdstuk 5 worden de instellingen besproken die moeten bijdragen tot een betere afstemming en complementariteit van het klimaatbeleid van de federale overheid, de gemeenschappen en de gewesten, teneinde te komen tot een effectiever klimaatbeleid dat de Belgische klimaatdoelstellingen bereikt.

Bij het voorstel werd zoveel als mogelijk vertrokken van het huidige institutionele kader, waaraan een aantal aanpassingen worden voorgesteld in het licht van verschillende vaststellingen op de maatschappelijke dialoog inzake de Belgische klimaat*governance* (Brussel, 27 november 2018).¹³

Hierbij werd vastgesteld dat de huidige Nationale Klimaatcommissie (NKC) zijn rol thans niet optimaal kan vervullen. Door een vermenging van een wetenschappelijke, ambtelijke en politieke rol binnen het NKC, dreigt zij geen van deze taken daadwerkelijk te kunnen vervullen. Daarom wordt voorgesteld om deze onderscheiden taken duidelijker van elkaar te scheiden: de ambtelijk rol zou worden vervuld door het Interfederaal Klimaatagentschap, de politieke rol door de Interministeriële Klimaatconferentie en de wetenschappelijke door het Permanent Onafhankelijk Klimaatexpertencomité.

De Interministeriële Klimaatconferentie (ICK) is een interministeriële conferentie zoals die thans bestaan en die ressorteert onder het Overlegcomité (OC). Thans wordt deze rol waargenomen door de

---

¹³ <https://www.klimaat.be/nl-be/klimaatbeleid/belgisch-klimaatbeleid/nationaal-beleid/klimaatgovernance/>

(Uitgebreide) Interministeriële Conferentie voor het Leefmilieu (ICL). Met de invoering van een Interministeriële Klimaatconferentie wordt een hoogstnoodzakelijke doelmatige verankering van de interministeriële dialoog gerealiseerd, afgestemd op het gegeven dat het klimaatbeleid naast het milieubeleid ettelijke andere beleidsmateries raakt. Voor het overige worden werking en secretariaat van de conferentie - zoals dit thans voor de ICL het geval is - geregeld door het Overlegcomité. Het lijkt aangewezen om naar de toekomst toe in een grotere transparantie in de werking van het Interministeriële Comité te voorzien.

Het Agentschap is niet geconcipieerd als een afzonderlijk rechtspersoon met een eigen administratie, maar eerder als een gemeenschappelijke werk- en ontmoetingsplaats voor de betrokken ambtenaren van de verschillende betrokken overheden van de federale overheid, de gewesten en de gemeenschappen. Om te komen tot een complementair en elkaar aanvullend beleid ten einde de gezamenlijke Belgische klimaatdoelstellingen te halen, is het van belang dat de verschillende Belgische overheden op ambtelijk niveau uitgebreid met elkaar informatie uitwisselen, van gedachten wisselen en met elkaar in dialoog treden. De grotere samenwerking zou aanleiding moeten geven tot een grotere kostenefficiëntie en effectiviteit van het Belgische klimaatbeleid. Hoewel een gemeenschappelijke werk- en ontmoetingsplaats hiertoe de ideale omstandigheden kunnen vormen, is dit natuurlijk op zich niet voldoende: de federale overheid, gewesten en gemeenschappen zullen ook voldoende mensen en middelen beschikbaar moeten stellen om de uitdaging van het klimaat elk op eigen niveau op een gedegen manier aan te gaan, en zullen bereid moeten zijn om met een open blik en in een geest van goede trouw het overleg en de samenwerking met de andere overheden aan te gaan. Het lijkt aangewezen om hieromtrent concrete afspraken tussen de betrokken overheden onderling.

Het interparlementaire klimaatoverleg dat geleid heeft tot de gemeenschappelijke verklaring van 13 november 2017 werd op het maatschappelijke dialoog over de klimaat*governance* positief geëvalueerd. In het licht hiervan werd dit interparlementair overleg in het voorstel verankerd.

Een laatste vaststelling uit de dialoog, bleek het ontbreken van een Belgisch expertise- en kenniscentrum dat objectieve en kwantificeerbare gegevens kon aanreiken voor de verschillende Belgische overheden. Tijdens de academische seminaries die de stakeholder dialoog vooraf gingen, werd hiervoor met veel interesse gekeken naar het Britse *Committee on Climate Change* dat erin slaagt om als vliegwiel te fungeren voor het Britse klimaatbeleid. Geïnspireerd hierop wordt voorgesteld om een Permanent Onafhankelijk Klimaatexpertencomité op te richten dat advies verleent aan de federale overheid, de gewesten en gemeenschappen. Dit mag natuurlijk niet doen vergeten dat op federaal als deelstatelijk niveau al heel wat instellingen bestaan met kennis- en expertise relevant voor het klimaatbeleid. Om die reden werden in het ontwerp verschillende linken gelegd met bestaande instellingen en adviesorganen (bv. Planbureau, Nationale Bank van België, Rekenhof, FDRO, CRB, enz.)

Samengevat, zijn de instellingen die moeten bijdragen tot een complementair en efficiënter klimaatbeleid van de federale overheid, de gemeenschappen en de gewesten:

- een Interministeriële Klimaatconferentie, ook Interministeriële Conferentie genoemd;
- een Interfederaal Klimaatagentschap, kortweg Agentschap genoemd;
- een Permanent Onafhankelijk Klimaatexpertencomité, kortweg Comité genoemd;
- een Interparlementaire Klimaatcommissie.

Hierbij mag natuurlijk niet worden voorbijgegaan aan de belangrijke rol van de dialoog met het maatschappelijke middenveld enerzijds en aan het feit dat de parlementen van de federale overheid en van de deelstaten uiteindelijk politiek verantwoordelijk zijn voor het klimaatbeleid dat wordt gevoerd binnen de aangelegenheden die tot hun bevoegdheden behoren. Hiertoe wordt in een bijzondere verankering voorzien in de bijzondere wet door middel van een brede maatschappelijke klimaatdialoog (artikel 4) en de jaarlijkse Klimaatdag (artikel 20). Hierop wordt nader ingegaan in de bespreking van de hoofdstukken 3 en 7.

- Van de vier instellingen, is het Comité in feite de enige nieuwe instelling.
- Voor datgene wat in de voorgestelde bijzondere wet is voorzien, komt de Interministeriële Conferentie in de plaats van de thans bestaande uitgebreide Interministeriële Conferentie voor het Leefmilieu (ICL)¹⁴, waarvan de opdrachten inzake klimaatbeleid dus komen te vervallen.
  - Het Agentschap is te begrijpen als één gedeelde werkplek waar teams van de bestaande diensten van de federale, gemeenschaps- en gewestelijke overheden samen werken met het oog op de realisatie van enkele kerntaken van het beleid, zoals het opstellen van de tienjaarlijkse voorontwerpen van geïntegreerd nationaal energie- en klimaatplan en de actualisatie ervan na elke vijf jaar. Dit organisatorische model, dat een mooi voorbeeld vormt van coöperatief federalisme, is een variant op wat reeds eerder succesvol toepassing kreeg, onder meer in het kader van de opeenvolgende Seveso-Samenwerkingsakkoorden¹⁵.
  - De Interparlementaire Klimaatcommissie formaliseert de reeds bestaande interparlementaire samenwerking inzake klimaatbeleid.

Naar hierna meer uitvoerig wordt toegelicht, is het Comité geen administratie: het maakt geen deel uit van de uitvoerende macht.

De Nationale Klimaatcommissie, opgericht bij Samenwerkingsakkoord van 2002, verdwijnt¹⁶. Naar hoger uiteengezet, is deze commissie niet succesvol gebleken. Getuige hiervan, o.m. het jarenlang achterwege blijven van een *burden sharing* tussen de Federale staat en de gewesten.

Afdeling 1. De Interministeriële Klimaatconferentie

Artikel 7.

De Interministeriële Klimaatconferentie is een interministeriële conferentie naar het model voorzien in artikel 31*bis* van de gewone wet van 9 augustus 1980 tot hervorming der instellingen. Interministeriële conferenties ingericht op basis van deze wetsbepaling, behoren tot de geijkte overleg- en samenwerkingsinstellingen van onze federale staat en zijn coöperatieve federalisme. Zij brengen vakministers samen en functioneren ondergeschikt aan het Overlegcomité opgericht bij artikel 31 van dezelfde wet. Zo ook deze Interministeriële Conferentie.

De benaming “Interministeriële Klimaatconferentie” benadrukt het transversale karakter van het klimaatbeleid.

---

¹⁴ Artikel 1, §7 van het Samenwerkingsakkoord van 14 november 2002 tussen de Federale Staat, het Vlaamse Gewest, Waalse Gewest en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest betreffende het opstellen, het uitvoeren en het opvolgen van een Nationaal Klimaatplan, alsook het rapporteren, in het kader van het Raamverdrag van de Verenigde Naties inzake Klimaatverandering en het Protocol van Kyoto.

¹⁵ Samenwerkingsakkoord van 21 juni 1999 tussen de Federale Staat, het Vlaams Gewest, het Waals Gewest en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest betreffende de beheersing van de gevaren van zware ongevallen waarbij gevaarlijke stoffen betrokken zijn, vervangen door het Samenwerkingsakkoord van 16 februari 2016 tussen de Federale Staat, het Vlaamse Gewest, het Waalse Gewest en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest betreffende de beheersing van de gevaren van zware ongevallen waarbij gevaarlijke stoffen zijn betrokken.

¹⁶ Hiertoe is de opheffing vereist van het hogerop vermelde Samenwerkingsakkoord van 2002, dat de Nationale Klimaatcommissie heeft opgericht. Bemerkt dat dit samenwerkingsakkoord ook om een andere reden achterhaald is en opheffing behoeft: veel rapportageverplichtingen zijn thans voorzien in Verordening (EU) 2018/1999, die rechtstreeks van toepassing is.

Artikel 7, tweede lid voorziet erin dat de Interministeriële Conferentie is samengesteld uit “*de betrokken ministers*” van de federale overheid, de gewesten en de gemeenschappen. De gemeenschappen beschikken immers eveneens over bevoegdheden die essentieel zijn voor het voeren van een effectief klimaatbeleid. Er werd niet voor geopteerd om een minimale samenstelling te preciseren, zoals bv. de vermelding dat de interministeriële Conferentie minstens is samengesteld uit de ministers bevoegd voor een aantal sterk prominente materies zoals energie, huisvesting, transport, leefmilieu en fiscaliteit. De omschrijving is bewust vaag en open gehouden wegens het transversale karakter van het klimaatbeleid. Op die manier kan de samenstelling ook optimaal worden afgestemd op de te bespreken aangelegenheden. Het is het Overlegcomité dat de precieze samenstelling zal vaststellen en aanpassen wanneer wijzigingen zich opdringen.

De Interministeriële Conferentie heeft beslissingsbevoegdheid aangaande de geïntegreerde nationale energie- en klimaatplannen die in toepassing van Verordening (EU) 2018/1999 tienjaarlijks dienen opgesteld te worden (artikelen 11 tot 15 wet) en tussentijds, na vijf jaar, dienen te worden geactualiseerd. Meer bepaald, stelt zij de ontwerpplannen, plannen en actualiseringen van de plannen vast (artikel 7, derde lid), op basis van het voorbereidend werk van het Agentschap. Naast deze taak heeft zij andere taken zoals, onder andere en eveneens in uitvoering van Verordening (EU) 2018/1999, de tienjaarlijkse opstelling van een langetermijnstrategie (artikel 16).

Bij eventuele blokkeringen in de besluitvorming wordt het dossier doorverwezen naar het Overlegcomité. Deze oplossing moet hier niet uitdrukkelijk worden vermeld; zij maakt immers deel uit van het overleg- en samenwerkingsstelsel ontworpen door de gewone wet van 9 augustus 1980. Op dit punt speelt ook het mutualiteitsbeginsel (artikel 3, §3, 2°). Het geldt voor de overheden die het klimaatbeleid voeren en spoort deze overheden o.m. aan om negatieve bevoegdheidsconflicten te vermijden.

Afdeling 2. Het Interfederale Klimaatagentschap

Artikel 8

Het Agentschap bestaat uit vertegenwoordigers van de administratie van de federale overheid, de administraties van de gemeenschappen en de administraties van de gewesten (artikel 8, §3). De idee is dan ook dat elk van deze overheden er een eigen team voor samenstelt, waarbij het voor de hand ligt dat de federale overheid en de gewesten o.m. voor de detachering zouden kiezen van personen uit de reeds bestaande eigen klimaatadministraties. Het samenwerken op één werkplek zou tot een verhoogde effectiviteit, coherentie en kostenefficiëntie moeten leiden. De eigenlijke organisatie van een gecoördineerde werking van het geheel aan menskracht valt buiten het bestek van deze bijzondere wet. Daar bestaan oplossingen voor waarmee praktijkervaring is opgedaan in het kader van samenwerkingsakkoorden¹⁷.

Het Agentschap staat in voor enkele essentiële onderdelen van het te voeren beleid:

- het opstellen van een voorontwerp van geïntegreerd nationaal energie- en klimaatplan, in uitvoering van de EU Energie en Klimaat *Governance* verordening en de actualisering van de plannen, zoals geregeld in de artikelen 11 tot 15;
- het organiseren van de brede maatschappelijke dialoog als bedoeld in artikel 4 en het rapporteren hierover;
- het zorgen voor de uitwisseling van informatie tussen de in de bijzondere wet geïmplementeerde betrokken partijen en het doorsturen van rapporten aangaande de stand van zaken en de

---

¹⁷ Zie bv. artikel 32, §2 van het Seveso-Samenwerkingsakkoord van 2016.

uitvoering van het beleid en de maatregelen opgenomen in het geïntegreerd nationaal energie- en klimaatplan.

Wat de laatst vermelde opdracht betreft: de EU Energie en Klimaat *Governance* verordening legt diverse rapporterings- en verslaggevingsverplichtingen op (artikel 17).

Het Agentschap staat tevens in voor andere opdrachten die door of krachtens de wet zijn toegewezen. Aldus, bijvoorbeeld, het vaststellen van de modaliteiten van de publieke raadpleging voorzien bij artikel 12, §2.

Afdeling 3. Het Permanent Onafhankelijk Klimaatexpertencomité

Artikel 9.

Het Permanent Onafhankelijk Klimaatexpertencomité, kortweg Comité genoemd, is op zich de enige volledig nieuwe klimaatbeleidsinstelling in deze Bijzondere wet. Voor het Comité is inspiratie gevonden in het Verenigd Koninkrijk. Zijn samenstelling, takenpakket en werkingmiddelen zijn in sterke mate geïnspireerd op de Britse *Committee on Climate Change* opgericht door de *Climate Change Act* van 2008¹⁸. Ook in andere buitenlandse klimaatwetten zijn er varianten van dergelijke comités voorzien, ter objectivering van de beleidsdebatten.

Het Comité is een permanent orgaan samengesteld uit een beperkt aantal experts en een voorzitter. Elk van zijn leden dient alle waarborgen te bieden voor onafhankelijkheid en wetenschappelijke deskundigheid, zodanig dat in hun gezamenlijke expertise de volgende disciplines en materies aanwezig zijn:

- 1° de klimaatveranderingswetenschap;
- 2° de klimaatrisico's en de aanpassing aan deze risico's;
- 3° het internationale, Europese en interne klimaatbeleid;
- 4° economie, financiën en bedrijfsleven;
- 5° technologie;
- 6° de productie en distributie van energie;
- 7° de handel in emissierechten en de mechanismen van de Overeenkomst van Parijs;
- 8° sociale, gedrags- en onderwijsaspecten van de klimaatverandering;
- 9° duurzame steden, luchtkwaliteit en ruimtelijke ordening;
- 10° landbouw, bossen en koolstofputten; en
- 11° de biodiversiteit en ecosysteemdiensten (artikel 9, §3).

Ter vergelijking : de Britse *Committee* bestaat uit een voorzitter en 5 à 8 leden die zo gekozen zijn dat zij gezamenlijk over expertise beschikken aangaande klimaatwetenschap, het internationale en nationale klimaatbeleid en zijn sociale impact, het investeringsbeleid, economische analyse en voorspellingen, bedrijfsvoering, handel in verhandelbare emissierechten, energieproductie en -bevoorrading en ontwikkeling en verspreiding van technologie.¹⁹

¹⁸ Art. 32(1) Climate Change Act 2008.

¹⁹ Climate Change Act 2008, Schedule 1 The Committee on Climate Change, art. 1(3): "*In appointing a member; the national authorities must have regard to the desirability of securing that the Committee (taken as a whole) has experience in or knowledge of the following – (a) business competitiveness; (b) climate change policy at national and international level, and in particular the social impacts of such policy; (c) climate science, and other branches of environmental science; (d) differences in circumstances between England, Wales, Scotland and Northern Ireland*

De leden van het Comité worden benoemd door de Senaat, op voorstel van de universiteiten en de instellingen voor wetenschappelijk onderzoek (artikel 9, §4). Gezien het wezenlijk onafhankelijke karakter van het Comité is ervoor gekozen de benoeming formeel te laten verrichten door de wetgevende macht, veeleer dan de uitvoerende macht (bv. de Interministeriële Conferentie). Doordat de Senaat in zijn huidige samenstelling als ontmoetingsplaats tussen de deelstaatarlamenten en de federale overheid functioneert, vormt de keuze voor deze parlementaire kamer een logische keuze. Ze sluit naadloos aan bij het transversale karakter van de klimaatproblematiek en het dienaangaande te voeren beleid binnen het Belgische staatsbestel. De bepaling dat de benoemingen als lid gebeuren op voorstel van de universiteiten en de instellingen voor wetenschappelijk onderzoek, moet de wetenschappelijke topkwaliteit van het Comité waarborgen.

De taken van het Comité houden in eerste orde verband met de wetenschappelijk onderbouwde, inhoudelijke kwaliteit van de geïntegreerde nationale energie- en klimaatbeleidsplanning als bedoeld in de artikelen 11 tot 17 (artikel 9, §2, 1° tot 3°). Het Comité geeft aanbevelingen aangaande het voorontwerp van geïntegreerd nationaal energie- en klimaatplan en het ontwerp van actualisering en de actualisering ervan (artikelen 12, §1, 14 en 15, tweede lid). Het geeft tevens aanbevelingen aangaande de modaliteiten van de publieke raadpleging over het voorontwerp en zijn actualisering (artikelen 12, §2, tweede lid en 14) en staat mede in voor de bekendmaking van het plan door bekendmaking op zijn website (artikel 13, vierde lid). Het Comité heeft eveneens de opdracht om de emissiereductiedoelstellingen uit te drukken in koolstofbudgetten ²⁰, een centraal instrument voor de klimaatbeleidsvoering. Ook het voorstellen van een verdeling van de lasten die verbonden zijn aan de uitvoering van de doelstellingen bepaald door of krachtens de bijzondere wet en krachtens het geïntegreerd nationaal energie- en klimaatplan behoort tot zijn takenpakket.

Naast de opdrachten die rechtstreeks verband houden met de beleidsvoering middels geïntegreerde nationale energie- en klimaatplanning, voorzien door Verordening (EU) 2018/1999, zijn aan het Comité raadgevende, adviserende en interpellende taken toevertrouwd (artikel 9, §2, 4° tot 6°).

Het Comité is belast met raadgeving aan de federale overheid, de gemeenschappen, de gewesten, de Interministeriële Conferentie, het Agentschap en de Interparlementaire Klimaatcommissie over andere aspecten van de coördinatie en gezamenlijke ambitie van het klimaatbeleid overeenkomstig de artikelen 1 tot 6 en 11 tot 17. Het Comité is eveneens belast met adviesverlening aan de net vermelde overheden en instellingen wanneer zij daarom verzoeken, voor zover de gevraagde adviezen betrekking hebben op de coördinatie en de gezamenlijke ambitie van het klimaatbeleid. Tenslotte kan het Comité de federale overheid, de gemeenschappen, de gewesten, de Interministeriële Conferentie, het Agentschap en de Interparlementaire Klimaatcommissie aanspreken inzake aangelegenheden die de ambitie en de coherentie van het Belgische klimaatbeleid, zoals uitgetekend in de artikelen 1 tot 6, aanbelangen. In dit verband wordt het gehoord door alle parlementen wanneer het hierom verzoekt.

---

and the capacity of national authorities to take action in relation to climate change; (e) economic analysis and forecasting; (f) emissions trading; (g) energy production and supply; (h) financial investment; (i) technology development and diffusion.”

²⁰ Aldus o.m. ook de Britse Climate Change Act 2008, waar de *Committee* een sleutelrol vervult in de bepalen van koolstofbudgetten voor de er onderscheiden vierjaarlijkse budgetperiodes.

De werkingsmiddelen van het Comité omvatten een structurele ondersteuning en uitgebreid palet mogelijkheden tot beroep op bestaande instanties en hun expertise.

Een permanent secretariaat ondersteunt de werking van het Comité. Het is met name belast met alle administratieve, technische en boekhoudkundige taken vereist ter uitvoering van de opdrachten van het Comité. (artikel 9, §5). De “technische” taken van het permanent secretariaat omvatten de uitbouw van een studiedienst.

Het Comité kan voorts op uiteenlopend wijze gebruik maken van relevante bestaande expertise en capaciteit (artikel 9, §6). Het kan een beroep doen op deskundigen en om medewerking van ambtenaren vragen; advies vragen aan de Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling (FRDO), de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven (CRB) en ieder ander adviesorgaan; studies bestellen bij het Planbureau, de Nationale Bank van België en andere openbare of particuliere organismen; handelen in overleg met de onafhankelijke comités opgericht door de regionale instellingen op het gebied van klimaat; verzoeken om ondersteuning door het Rekenhof.

Het Comité kan onderzoeken voeren (artikel 9, §6, 5°).

De modaliteiten van de financiering van het Comité moeten zijn onafhankelijkheid waarborgen. Vandaar dat is gedacht aan een dotatie ingeschreven op het budget van de dotaties (artikel 9, §7). Deze keuze is reeds eerder gemaakt inzake andere instellingen die niet naar behoren kunnen functioneren zonder onafhankelijkheid, zoals onder andere het Vast Comité P²¹. Uiteraard omvat het budget van het Comité ook het budget vereist voor zijn permanent secretariaat, zonder hetwelk het Comité zijn taken niet kan voeren.

De budgettaire meerkost van het institutionele apparaat t.a.v. het eerder bestaande institutionele klimaatapparaat, zit vervat in het Comité. Deze budgettaire kost is evenwel verantwoord. Er bestaat een duidelijke politieke en maatschappelijke vraag naar een betrouwbaar en onafhankelijk kennis- en expertisecentrum dat het mogelijk maakt de beleidsvraagstukken te objectiveren. Het Comité zou zijn diensten verlenen aan de betrokken overheden en instellingen, een operationele schaal die kostenefficiënt is. Op termijn, vormt het een investering die tot een kostenbesparing leidt nu een efficiënt klimaatbeleid kostenbesparend zal zijn, naar vergelijkingen in kostprijs tussen tijdige en grondige actie en inactiviteit dan wel laattijdige en beperkte actie leren²².

Het Comité stelt zelf zijn huishoudelijk reglement en de wijzigingen ervan vast, na een ontwerp te hebben voorgelegd aan de Interministeriële Conferentie voor advies. Het reglement en zijn wijzigingen worden gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad

---

²¹ In de discussie rond de financiering van het Vast Comité P wees de Afdeling Wetgeving van de Raad van State erop dat de kredieten voor het Comité mochten ingeschreven worden op de dotatie van het Parlement doch niet konden samenvallen met de kredieten van Kamer of Senaat. Het Comité P werd aangehecht aan het parlement maar staat los van zijn beide vergaderingen. Wetsontwerp tot regeling van het toezicht op politie- en inlichtingendiensten, *Parl. St.*, Kamer, 190-1991, n. 1305/1, 71 en 35.

²² In die zin reeds in 2006 het baanbrekende en invloedrijke *Stern Review on the Economics of Climate Change*. Dit 700 pagina lange rapport werd in oktober 2006 gepubliceerd in opdracht van de Britse regering. De belangrijkste conclusie luidt dat de voordelen van tijdig en grondig ingrijpen sterk opwegen tegen de kosten van inactiviteit.

De beraadslagingen van het Comité verlopen consensueel. Bij gebrek aan consensus wordt standpunt ingenomen bij gewone meerderheid van stemmen. Bij staking van stemmen is de stem van de voorzitter beslissend.

Om kennelijke redenen van onafhankelijkheid, is het ieder lid van het Comité verboden te beraadslagen over onderwerpen waarin hij, rechtstreeks of onrechtstreeks, een persoonlijk of patrimoniaal belang heeft.

Met het oog op transparantie en informatieverbreiding aangaande het klimaatbeleid, waarborgt het Comité dat het publiek volledige toegang krijgt tot alle adviezen, aanbevelingen en rapporten vastgesteld krachtens de bijzondere wet, ongeacht de instelling of overheid die ze pleegde.

Met het oog op transparantie, informatieverbreiding en *accountability* brengt het Comité jaarlijks verslag uit aan beide kamers van het Federale Parlement en aan de parlementen van de gewesten en gemeenschappen.

Artikel 10

In zijn informatief rapport betreffende het intra-Belgische beslissingsproces aangaande de verdeling van de klimaatlasten in het licht van de klimaatdoelstellingen, beval de Senaat aan een interparlementair overlegorgaan op te richten. Dit bestaat reeds op informele wijze. Voorliggend voorstel formaliseert dit orgaan om zijn voortbestaan en zijn verhouding tot de andere klimaatbeleidsinstellingen te waarborgen.

De verbintenissen die België aangaat op het internationale niveau, moeten gedragen worden door de verschillende politieke entiteiten. Voorafgaand aan iedere Conferentie van de Verenigde Naties inzake de klimaatverandering moet een gemeenschappelijke positie worden vastgesteld, ten einde de leden van de uitvoerende macht die België vertegenwoordigen de vereiste democratische steun te verlenen. Deze noodzaak heeft reeds talrijke blokkeringen veroorzaakt, die nochtans vermijdbaar zijn. Met het oog hierop heeft de praktijk van de interparlementaire resolutie het licht gezien, die eveneens wordt geformaliseerd in dit voorstel.

Geïnspireerd door de interparlementaire commissie als bedoeld in artikel 92*bis*/1 van de Bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming van de instellingen, waarborgt dit artikel binnen het overlegorgaan representativiteit op zowel politiek als taalkundig vlak.

Hoofdstuk 6. Geïntegreerd nationaal energie- en klimaatplan en strategie

Dit hoofdstuk strekt er in hoofdzaak toe nadere uitvoering te geven aan de bepalingen van EU Energie en Klimaat Governance Verordening wat het NEKP betreft. Zoals eerder vermeld is het NEKP het cruciale instrument om het klimaatbeleid van de federale overheid, de gewesten en de gemeenschappen op mekaar af te stemmen. Deze Verordening is rechtstreeks van toepassing in de rechtsorde van de lidstaten. Het recht van de Europese Unie verbiedt zelfs het overschrijven van verordeningen in eigen

rechtsregels; de lidstaten kunnen enkel regelgeving aannemen die vereist is voor het operationaliseren ervan. Bijgevolg bevat deze bijzondere wet uitsluitend de elementen vereist om het statuut van het plan en de langetermijnstrategie te bepalen alsmede de procedures tot vaststelling van het plan beperkt tot de coördinatieaspecten.

Artikel 11

Artikel 3, lid 1, van de EU Energie en Klimaat Governance Verordening bepaalt dat elke lidstaat uiterlijk op 31 december 2019 en dan uiterlijk op 1 januari 2029 en vervolgens om de tien jaar een geïntegreerd nationaal energie- en klimaatplan indient bij de Europese Commissie. De plannen bevatten de elementen die zijn vermeld in artikel 3, lid 2, en in bijlage I. Het eerste plan heeft betrekking op de periode van 2021 tot en met 2030 en houdt rekening met het perspectief op langere termijn. De daaropvolgende plannen hebben betrekking op de tienjarige periode die onmiddellijk volgt op het einde van de door het vorige plan bestreken periode.

De inhoudelijke vereisten van het NEKP zijn nader gepreciseerd in de rechtstreeks van toepassing zijnde Verordening en moeten derhalve niet hernomen te worden. De aandacht wordt erop getrokken dat in artikel 11, lid 2, van de voorgestelde bijzondere wet uitdrukkelijk wordt bepaald dat de nationale doelstellingen, zoals bepaald in artikel 5, dienen geëerbiedigd worden. Op die manier wordt gewaarborgd dat de door de bijzondere wet vastgestelde doelstellingen doorwerken in de planning die er op gericht is deze doelstellingen periodiek te operationaliseren.

De ontwerpplannen moeten één jaar voordien ingediend worden. De datum voor de indiening van het eerste ontwerpplan was 31 december 2018. Het spreekt vanzelf dat de procedure zoals bepaald door de voorgestelde bijzondere wet daarbij nog niet gevolgd kon worden. Het *Ontwerp van Belgisch Geïntegreerd Nationaal Energie- en Klimaatplan 2021-2030* werd op 19 december 2018 goedgekeurd door het Overlegcomité²³. Hoewel er een aanzienlijke verbetering vast te stellen valt van de mate van integratie van de bijdragen van de onderscheiden autoriteiten, in vergelijking met het *Nationaal Klimaatplan van België 2009-2012*²⁴, is er nog aanzienlijke ruimte voor verbetering om te komen tot een werkelijk geïntegreerd plan. In dit opzicht is een vergelijking met het Nederlandse Ontwerp van Klimaatakkoord van 21 december 2018.²⁵ Bij een spoedige inwerkingtreding van de voorgestelde bijzondere wet zal het mogelijk zijn de voorziene procedure alsnog te volgen voor de vaststelling van het BEKP 2021-2030. De eerder vermelde Resolutie tot herpositionering van België in het klimaatdebat dringt overigens aan op een spoedige aanpassing van het NEKP 2021-2030 om rekening te houden met de interparlementaire klimaatresolutie en met de mechanismen van het Akkoord van Parijs tot herziening van het ambitieniveau.

Artikel 12

Het voorontwerp NEKP wordt door het Interfederale Klimaatagentschap opgesteld, rekening houdend met de aanbevelingen van het Permanent Onafhankelijk Klimaatexpertencomité.

²³ https://www.cnc-nkc.be/sites/default/files/report/file/be_draft_necp_nl_final_1.pdf

²⁴ https://www.cnc-nkc.be/sites/default/files/report/file/nkp_2009-2012.pdf

²⁵ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2018/12/21/ontwerp-klimaatakkoord>

Overeenkomstig de artikelen 10 tot 12 van de EU Energie en Klimaat Governance Verordening wordt het voorontwerp onderworpen aan een publieke raadpleging en er wordt rekening gehouden met de resultaten van de brede maatschappelijke dialoog, bedoeld in artikel 4.

De nadere modaliteiten van de publieke raadpleging worden vastgesteld door het Interfederaal Klimaatagentschap, rekening houdend met de aanbevelingen van het Permanent Onafhankelijk Klimaatexpertencomité en het Interparlementair Klimaatoverleg. Deze aanpak waarborgt dat de modaliteiten in de loop der tijd kunnen aangepast worden in functie van ervaring en wijzigende omstandigheden, zonder dat uiteraard afbreuk gedaan kan worden van de minimumvereisten van de Verordening. Na het openbaar onderzoek wordt een ontwerpplan vastgesteld door de Interministeriële Klimaatconferentie.

Artikel 13

Artikel 9, lid 2, van de EU Energie en Klimaat Governance Verordening geeft de Europese Commissie de bevoegdheid om aanbevelingen te formuleren over de ontwerpplannen. Artikel 13, eerste lid, geeft nadere uitvoering aan artikel 9, lid 3, van de Verordening. Het definitieve plan wordt vastgesteld door de Interministeriële Klimaatconferentie.

Artikel 13, lid 3, maakt het mogelijk bepaalde onderdelen van het NKEP bindend te maken ten aanzien van federale overheid, de gewesten en gemeenschappen, hun instellingen en diensten, alsmede de instellingen en diensten die daarvan afhangen of onder hun toezicht staan. Daaronder vallen alle publieke instellingen, ongeacht hun statuut, en alle lokale besturen. De bepaling is geïnspireerd op artikel 2.1.11 van het decreet van het Vlaamse Gewest van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid (inzake het voormalige gewestelijke milieubeleidsplan) en artikel 36 van het decreet van het Vlaamse Gewest van 18 juli 2003 betreffende het integraal waterbeleid (inzake het stroomgebiedbeheerplan).

Artikel 14.

De EU Energie en Klimaat Governance Verordening voorziet erin dat de NEKPs om de vijf jaar worden herzien. Voor wat de toe te passen procedure betreft bepaalt het voorgestelde artikel 14 dat dezelfde procedure wordt gevolgd als voor de vaststelling van de NEKPs. Dit artikel doet geen afbreuk aan het recht van de lidstaten om, te allen tijde, wijzigingen of aanpassingen aan te brengen aan het nationale beleid vervat in het geïntegreerd nationaal energie- en klimaatplan, voor zover deze wijzigingen en aanpassingen opgenomen worden in het geïntegreerd nationaal energie- en klimaatvoortgangsverslag.

Artikel 15

In de 2-jaarlijkse geïntegreerde nationale energie- en klimaatvoortgangsverslagen, bedoeld in artikel 17 van de EU Energie en Klimaat Governance Verordening, kunnen overeenkomstig de Verordening, wijzigingen of aanpassingen in de beleidsmaatregelen worden aangebracht. Het ontwerp van

actualisering en de actualisering worden voorbereid door het Agentschap, rekening houdend met de aanbevelingen van het Comité. Zij worden vastgesteld door de Interministeriële Klimaatconferentie.

Artikel 16

Artikel 16 van de EU Energie en Klimaat Governance Verordening betreft de tienjaarlijkse langetermijnstrategieën van de lidstaten (met een perspectief van minstens dertig jaar), die desgevallend vijfjaarlijks worden herzien. Artikel 16 bepaalt dat het ontwerp voorbereid wordt door het Interfederale Klimaatagentschap, rekening houdend met de aanbevelingen van het Permanent Onafhankelijk Klimaatexpertencomité. Na overleg met de Interparlementaire Klimaatcommissie, wordt de strategie vastgesteld door de Interministeriële Commissie en ingediend bij de Europese Commissie.

De verhouding tussen de plannen en de strategieën is geregeld in Verordening (EU) 2018/1999.

Ten aanzien van de strategieën voorziet de Verordening enkel in een procedure tot informatie van het publiek. De kwestie van de participatie van het publiek aan deze procedure en, meer bepaald, van de betrokkenheid van de brede maatschappelijke dialoog bedoeld in artikel 4, is open gelaten (haakjes met lege tussenruimte) door de auteurs van het voorstel. Het zou gepast zijn om de pertinentie van deze aangelegenheid te bespreken t.a.v. de bepaling van de strategie op dertig jaar, zonder de procedures te verzwaren.

Artikel 17

De artikelen 17 tot 27 van EU Energie en Klimaat Governance Verordening betreft de verplichtingen inzake rapportering en verslaggeving. Het Interfederale Klimaatagentschap wordt daarmee belast. Aangezien de gegevens over een groot aantal diensten en instellingen verspreid kunnen zitten, wordt een medewerkingsverplichting opgelegd aan die diensten en instellingen.

Hoofdstuk 7. Klimaatdag

Artikel 18

De uitvoerende machten moeten verantwoording afleggen voor hun respectievelijke parlementen. Dit basisprincipe van onze parlementaire democratie vindt hier toepassing op het vlak van het klimaatbeleid. Door ieder jaar in elk parlement een Klimaatdag te voorzien, voert artikel 18 in België een “*State of the Union*” van het klimaat in, geïnspireerd op de “klimaatdag” die in Nederland jaarlijks op 4 oktober zou worden gehouden. Het voorstel kiest voor de maand april om redenen van praktische aard, met name vermijden de aanvang van het parlementaire jaar te belasten.

Dit moment van transparantie op vaste datum is belangrijk om tegemoet te komen aan een maatschappelijke vraag en om met de samenleving te interageren over de stand van de uitvoering van het klimaatbeleid.

Van alle stakeholders bij de voortschrijdende uitvoering van een coherent en doeltreffend klimaatbeleid, komt de burger een bijzonder voorname rol toe, als lid van het maatschappelijk middenveld en wegens zijn rol als kiezer. Hij is dan ook eveneens de bevoorrechte stakeholder van de klimaatdagen, die aan de debatten aangaande de klimaataangelegenheden een belangrijke mediatieke zichtbaarheid zullen verlenen.

Artikel 19

Het verslag waarvan sprake in artikel 19 vormt zowel een bilan van de vooruitgang van het beleid ter verwezenlijking van de vastgestelde doelstellingen als een prospectieve oefening.

Vergezeld van een advies van het Comité en van de betrokken adviesraden, geeft het de parlementen de informatie vereist om hun controleopdracht te vervullen en om er de kwaliteit van te verbeteren.

Artikel 20

De Klimaatdag en de besprekingen ter voorbereiding ervan, zullen een sleutelmoment vormen in de betrokkenheid van de brede maatschappelijke klimaatdialoog, waarvan sprake in artikel 4, bij de klimaatbeleidsvoering. Zoals eerder vermeld, dient het Agentschap deze dialoog te organiseren en erover te rapporteren (artikel 8, §2, 2°), onverminderd aanvullende maatregelen aangenomen, elk op zijn niveau, door de parlementen van elk van de betrokken staatkundige entiteiten. Ook in dit opzicht is de klimaatdag bedoeld als een versterking van de democratische processen tot ontwikkeling van het klimaatbeleid.

UCLouvain
SAINT-LOUIS BRUXELLES

UCLouvain

Voorontwerp van

Bijzondere wet houdende vaststelling van de globale klimaatbeleidsdoelstellingen van België en tot coördinatie van het klimaatbeleid van de federale overheid, de gemeenschappen en de gewesten

Door Prof. Delphine Misonne (USL-B), Prof. Luc Lavrysen (UGent), Prof. Mathias El Berhoumi (USL-B), Prof. Charles-Hubert Born (UCL), Dr. Carole M. Billiet (UGent), Prof. Jan Theunis (UHasselt), Dries Van Eeckhoutte (USL-B), Dr. Hendrik Schoukens (UGent), Sophie Seys (USL-B), Louis Triaille (USL-B), Célia Nennen (USL-B).

HOOFDSTUK 1. INLEIDENDE BEPALING

Artikel 1. §1. Deze wet draagt onder meer bij tot een gedeeltelijke omzetting of uitvoering van:

- a) het Raamverdrag van de Verenigde Naties inzake klimaatverandering, en de Bijlagen I en II, gedaan te New York op 9 mei 1992;
- b) het Protocol van Kyoto bij het Raamverdrag van de Verenigde Naties inzake klimaatverandering, en met de Bijlagen A en B, gedaan te Kyoto op 11 december 1997;
- c) de wijziging van het Protocol van Kyoto bij het Raamverdrag van de Verenigde Naties inzake klimaatverandering, aangenomen te Doha op 8 december 2012;
- d) de Overeenkomst van Parijs, gedaan te Parijs op 12 december 2015;
- e) de richtlijnen, verordeningen en besluiten van de Europese Unie genomen ter uitvoering van voormelde internationaalrechtelijke verbintenissen.

§2. Deze wet beoogt inzonderheid uitvoering te geven aan Verordening (EU) 2018/1999 van het Europees Parlement en de Raad van 11 december 2018 inzake de *governance* van de energie-unie en van de klimaatactie, tot wijziging van Richtlijn 94/22/EG, Richtlijn 98/70/EG, Richtlijn 2009/31/EG, Verordening (EG) nr. 663/2009, Verordening (EG) nr. 715/2009, Richtlijn 2009/73/EG, Richtlijn 2009/119/EG van de Raad, Richtlijn 2010/31/EU, Richtlijn 2012/27/EU, Richtlijn 2013/30/EU en Richtlijn (EU) 2015/652 van de Raad, en tot intrekking van Verordening (EU) nr. 525/2013.

HOOFDSTUK 2: DOELSTELLING EN BEGINSLEN

Art. 2. In uitvoering van de artikelen 7*bis* en 23 van de Grondwet bepaalt deze wet de globale klimaatbeleidsdoelstellingen van België en de wijze waarop de federale overheid, de gemeenschappen en de gewesten hun bevoegdheden inzake klimaatbeleid coördineren en uitvoeren, teneinde de effectiviteit van dit beleid te waarborgen.

Art. 3. §1. Het klimaatbeleid is ambitieus en coherent. Het bevordert een klimaat dat veilig en gezond is voor mens en biodiversiteit. Het zoekt een ruime steun bij de bevolking en alle relevante maatschappelijke actoren. Het beleid steunt op wetenschappelijke gegevens en is kostenefficiënt.

Het klimaatbeleid gaat maximaal uit van een synergie met het beleid ter bevordering van het sociale, economische en milieugebonden aspect van duurzame ontwikkeling. Het klimaatbeleid dient met name tevens sociaal billijk te zijn, de biodiversiteit te bevorderen, de armoede te bestrijden en ongelijkheden te verminderen.

§2. Elke regeringsbeslissing die redelijkerwijs impact kan hebben op het klimaat of het klimaatbeleid, maakt voorafgaandelijk het voorwerp uit van een evaluatie van deze impact.

§3. Onverminderd de geldende algemene beginselen van milieubeleid, zijn op het in deze wet bedoelde klimaatbeleid en zijn uitvoering, de volgende beginselen van toepassing:

1° het sociaalrechtvaardigheidsbeginsel;

2° het mutualiteitsbeginsel, volgens hetwelk elke overheid zodanig beoogt te handelen dat de effectiviteit van de maatregelen van alle andere beleidsniveaus wordt versterkt, met betrekking tot de globale klimaatdoelstellingen, en dat zij in elk geval nagaat wat de eventuele impact van een maatregel is op het klimaatbeleid van een andere overheid;

3° het vooruitgangsbeginsel;

4° het beginsel van het geïntegreerd verminderen van verontreiniging, volgens hetwelk het klimaatbeleid niet ten koste van biodiversiteit, luchtkwaliteit, water of andere milieucomponenten mag worden gevoerd; en

5° het integriteitsbeginsel, volgens hetwelk het klimaatbeleid effectief en waarachtig op een veilig en gezond klimaat moet worden gericht.

HOOFDSTUK 3. BREDE MAATSCHAPPELIJKE KLIMAATDIALOOG

Art. 4. Er wordt een klimaat- en energiedialoog op verschillende niveaus ingesteld, waarin het brede publiek, lokale overheden, maatschappelijke organisaties, de bedrijfswereld, investeerders, adviesraden en andere betrokken partijen actief kunnen participeren en de verschillende mogelijke scenario's, ook op lange termijn, voor het energie- en klimaatbeleid kunnen bespreken, en de vooruitgang van dit beleid kunnen beoordelen.

Om een ruime ondersteuning van het klimaatbeleid door de bevolking en de maatschappelijke belangengroepen te waarborgen, nemen de federale overheid, de gemeenschappen en de gewesten de nodige maatregelen, elk wat hun bevoegdheden betreft, inzake onderwijs, permanente vorming en sensibilisering betreffende de klimaatproblematiek en de koolstofcyclus.

HOOFDSTUK 4. GLOBALE KLIMAATDOELSTELLINGEN OP LANGE EN MIDDELLANGE TERMIJN

Art. 5. §1. Het beleid van de federale overheid, de gemeenschappen en de gewesten is gericht op de volgende langetermijndoelstellingen:

1° de uitstoot van broeikasgassen in België met minstens 95% te verminderen tegen 2050 ten opzichte van de uitstoot in 1990;

2° het aandeel hernieuwbare energie in het bruto-eindverbruik in België te verhogen tot minstens [...] % in 2050;

3° een kerndoel te bereiken inzake verbetering van de energie-efficiëntie in België van ten minste [...] % in 2050;

4° vóór het einde van 2050 het bestand van zowel openbare als particuliere al dan niet voor bewoning bestemde gebouwen tot een in hoge mate energie-efficiënt en koolstofvrij gebouwenbestand te renoveren en de kosteneffectieve transformatie van bestaande gebouwen in bijna-energie neutrale gebouwen te bevorderen; en

5° de nodige duurzame aanpassingsmaatregelen te treffen teneinde de risico's van de klimaatverandering voor mens en biodiversiteit zo beperkt mogelijk te houden.

§2. Het beleid van de federale overheid, de gemeenschappen en de gewesten is gericht op de volgende intermediaire doelstellingen:

1° de uitstoot van broeikasgassen in België met minstens [65]% te verminderen tegen 2030 ten opzichte van de uitstoot in 1990;

2° het aandeel hernieuwbare energie in het bruto-eindverbruik in België te verhogen tot minstens [32] % in 2030;

3° een kerndoel te bereiken inzake verbetering van de energie-efficiëntie in België van ten minste [32,5] % in 2030; en

4° de nodige duurzame aanpassingsmaatregelen te treffen teneinde de risico's van de klimaatverandering voor mens en biodiversiteit zo beperkt mogelijk te houden.

§3. Voor de toepassing van deze wet geldt als uitstoot van broeikasgassen de emissies binnen België van broeikasgassen als bedoeld in artikel 2, onderdeel b, van Verordening (EU) 525/2013 van het Europees Parlement en de Raad van 21 mei 2013 betreffende een bewakings- en rapportagesysteem voor de uitstoot van broeikasgassen en een rapportagemechanisme voor overige informatie op nationaal niveau en op het niveau van de Unie met betrekking tot klimaatverandering, en tot intrekking van Beschikking nr. 280/2004/EU.

Art. 6. §1. De in artikel 5 vermelde doelstellingen kunnen worden gewijzigd met inachtneming van het vooruitgangsbeginsel :

1° wat betreft de percentages; of

2° wat betreft het referentiejaar.

§2. Een wijziging wordt verantwoord:

1° door de ontwikkeling van de wetenschappelijke of technische kennis, of door een wijziging van het in artikel 1 vermelde internationale of Europese rechtskader, en

2° met een socio-economische en milieu-effectenbeoordeling.

§3. Een wijziging wordt voorgesteld door het Comité als bedoeld in artikel 9 en maakt het voorwerp uit van de brede maatschappelijke klimaatdialoog bedoeld in artikel 4.

De wijziging wordt aangenomen in het kader van het in de artikelen 11 tot 17 bedoelde geïntegreerd nationaal energie- en klimaatplan.

HOOFDSTUK 5. KLIMAATBELEIDSINSTELLINGEN

Afdeling 1. De Interministeriële Klimaatconferentie

Art. 7. Er wordt, voor heel België, een Interministeriële Klimaatconferentie opgericht, hierna de Interministeriële Conferentie genoemd.

De Interministeriële Conferentie is samengesteld uit de betrokken federale, gemeenschaps- en gewestministers.

De Interministeriële Conferentie is onder meer belast met het vaststellen van het voorontwerp van geïntegreerd nationaal energie- en klimaatplan, het vaststellen van het plan zelf en zijn actualisering, zoals bedoeld in artikelen 11 tot 17.

Afdeling 2. Het Interfederale Klimaatagentschap

Art. 8. §1. Er wordt voor heel België een Interfederaal Klimaatagentschap opgericht, hierna het Agentschap genoemd.

§2. Het Agentschap is belast met:

1° het opstellen van een ontwerp van geïntegreerd nationaal energie- en klimaatplan als bedoeld in de artikelen 11 tot 17;

2° het organiseren van de brede maatschappelijke dialoog als bedoeld in artikel 4, evenals de rapportering erover;

3° het zorgen voor de uitwisseling van informatie tussen de betrokken partijen en het doorsturen van rapporten, met betrekking tot de stand van zaken en de uitvoering van het beleid en de maatregelen opgenomen in het geïntegreerd nationaal energie- en klimaatplan; en

4° elke andere opdracht die hem door of krachtens deze wet wordt toegekend.

§3. Het Agentschap bestaat uit [...] vertegenwoordigers van:

1° de administratie van de federale overheid;

2° de administraties van de gemeenschappen; en

3° de administraties van de gewesten.

Afdeling 3. Het Permanent Onafhankelijk Klimaatexpertencomité

Art. 9. §1. Er wordt voor heel België een Permanent Onafhankelijk Klimaatexpertencomité opgericht, hierna het Comité genoemd.

§2. Het Comité is belast met:

1° de opdrachten vermeld in de artikelen 11 tot 17;

2° het uitdrukken van de emissiereductiedoelstellingen in koolstofbudgetten;

3° het voorstellen van een verdeling van de lasten die verbonden zijn aan de uitvoering van de doelstellingen bepaald door of krachtens deze wet en krachtens het geïntegreerd nationaal energie- en klimaatplan als bedoeld in de artikelen 11 tot 17;

4° raadgeving aan de federale overheid, de gemeenschappen, de gewesten en de instellingen als bedoeld in de artikelen 7, 8 en 10 over andere aspecten betreffende de coördinatie en de gezamenlijke ambitie van het beleid ter bestrijding van de klimaatverandering en ter aanpassing hieraan, overeenkomstig de artikelen 1 tot 6 en 11 tot 17;

5° het beantwoorden van verzoeken om advies van de instellingen als bedoeld in de artikelen 7, 8 en 10 of van elke federale, communautaire of regionale entiteit, wanneer de gevraagde adviezen betrekking hebben op de coördinatie en de gezamenlijke ambitie van het beleid ter bestrijding van de klimaatverandering en de aanpassing hieraan; en

6° het aanspreken van de federale overheid, de gemeenschappen, de gewesten en de instellingen als bedoeld in de artikelen 7, 8 en 10 op vragen aangaande de ambitie en de coherentie van het Belgische klimaatbeleid overeenkomstig de artikelen 1 tot 6, alsook gehoord te worden, op eigen verzoek, door alle parlementen.

§3. Het Comité is een permanent orgaan samengesteld uit ten hoogste [8] experten en een voorzitter, waarbij elk van zijn leden alle waarborgen biedt voor onafhankelijkheid en wetenschappelijke deskundigheid, op zodanige wijze dat de volgende disciplines en materies aanwezig zijn:

- 1° de klimaatveranderingswetenschap;
- 2° de klimaatrisico's en de aanpassing aan deze risico's;
- 3° het internationale, Europese en interne klimaatbeleid;
- 4° economie, financiën en bedrijfsleven;
- 5° technologie;
- 6° de productie en distributie van energie;
- 7° de handel in emissierechten en de mechanismen van de Overeenkomst van Parijs;
- 8° sociale, gedrags- en onderwijsaspecten van de klimaatverandering;
- 9° duurzame steden, luchtkwaliteit en ruimtelijke ordening;
- 10° landbouw, bossen en koolstofputten; en
- 11° de biodiversiteit en ecosysteemdiensten.

§4. De leden van het Comité worden benoemd door de Senaat, op voorstel van de universiteiten en de instellingen voor wetenschappelijk onderzoek.

§5. Het Comité wordt bijgestaan door een permanent secretariaat, belast met alle administratieve, technische en boekhoudkundige taken vereist ter uitvoering van zijn opdrachten.

§6. Om zijn opdrachten te vervullen, kan het Comité:

- 1° een beroep doen op deskundigen en om medewerking van ambtenaren vragen;
- 2° het advies vragen van de Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling, de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven en ieder ander adviesorgaan;
- 3° studies bestellen bij het Planbureau, de Nationale Bank van België en andere openbare of particuliere organismen;
- 4° handelen in overleg met de onafhankelijke comités opgericht door de regionale instellingen op het gebied van klimaat;
- 5° onderzoeken voeren; en
- 6° verzoeken om ondersteuning door het Rekenhof.

§7. De kredieten die nodig zijn voor de werking van het Comité worden ingeschreven op het budget van de dotaties.

§8. Het Comité stelt zijn huishoudelijk reglement en de wijzigingen ervan vast, na een ontwerp te hebben voorgelegd aan de Interministeriële Conferentie voor advies. Het reglement en zijn wijzigingen worden gepubliceerd in het *Belgisch Staatsblad*.

De beraadslagingen van het Comité worden bij consensus genomen of, bij gebreke daarvan, bij meerderheid van stemmen. Bij staking van stemmen is de stem van de voorzitter beslissend.

Het is ieder lid van het Comité verboden te beraadslagen over onderwerpen waarin hij, rechtstreeks of onrechtstreeks, een persoonlijk of patrimoniaal belang heeft.

§9. Het Comité waarborgt dat het publiek volledige toegang heeft tot alle adviezen, aanbevelingen en rapporten vastgesteld krachtens deze wet.

§10. Het Comité brengt jaarlijks verslag uit aan de Senaat, de Kamer van Volksvertegenwoordigers en de parlementen van de gewesten en gemeenschappen.

Afdeling 4. Het interparlementair klimaatoverleg

Art. 10. §1. Er wordt een Interparlementaire Klimaatcommissie opgericht, die instaat voor het interparlementair klimaatoverleg.

§2. De Interparlementaire Klimaatcommissie is een permanent overlegorgaan tussen de Kamer van Volksvertegenwoordigers, de Senaat en de parlementen van de gemeenschappen en de gewesten, dat erop is gericht om de coherentie en de complementariteit te waarborgen van het beleid ter bestrijding van de klimaatverandering van de federale overheid, de gemeenschappen en de gewesten, met eerbiediging van hun internationale en Europese verplichtingen.

§3. De Interparlementaire Klimaatcommissie omvat delegaties van de Kamer van Volksvertegenwoordigers, de Senaat, het Vlaams Parlement, het Waals Parlement, het parlement van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en het parlement van de Duitstalige Gemeenschap.

De Interparlementaire Klimaatcommissie bestaat uit een gelijk aantal vertegenwoordigers van elk van de betrokken parlementen, waarbij elke delegatie wordt samengesteld volgens een evenredige vertegenwoordiging van de fracties van het parlement dat de delegatie vertegenwoordigt.

De delegatie van het parlement van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest telt ten minste één vertegenwoordiger van de minst talrijke taalgroep.

§4. De vergaderingen van de Interparlementaire Klimaatcommissie zijn openbaar.

§5. De Interparlementaire Klimaatcommissie neemt voorstellen van interparlementaire resolutie aan. Een voorstel wordt aangenomen door een volstreekte meerderheid van stemmen van de leden van elke delegatie, mits de meerderheid van de leden van de Interparlementaire Klimaatcommissie aanwezig is.

Het voorstel van resolutie wordt elk betrokken parlement toegezonden. Indien één van de betrokken parlementen het voorstel wijzigt, wordt het teruggezonden naar de Interparlementaire Klimaatcommissie.

§6. De Interparlementaire Klimaatcommissie stelt haar huishoudelijk reglement vast.

De Interparlementaire Klimaatcommissie komt in elk geval samen binnen de twee maanden voor elke Conferentie van de Verenigde Naties over de klimaatverandering.

HOOFDSTUK 6. GEÏNTEGREERD NATIONAAL ENERGIE- EN KLIMAATPLAN EN STRATEGIE

Art. 11. Uiterlijk op 31 december 2018 en dan uiterlijk op 1 januari 2028 en vervolgens om de tien jaar wordt een ontwerp van geïntegreerd nationaal energie- en klimaatplan opgesteld, overeenkomstig artikel 3, lid 1, en bijlage I, van Verordening (EU) 2018/1999, en ingediend bij de Europese Commissie.

Het ontwerpplan stelt, met eerbiediging van het bepaalde in artikel 5, de nationale doelstellingen, streefcijfers en bijdragen voor de vijf dimensies van de energie-unie vast, met name a) de continuïteit van de energievoorziening; b) de interne energiemarkt; c) energie-efficiëntie; d) decarbonisatie, en e) onderzoek, innovatie en concurrentievermogen, zoals vereist door artikel 4 van Verordening (EU) 2018/1999. Het bevat bovendien de adaptatiemaatregelen die moeten worden genomen op nationaal niveau om de adaptatiedoelstellingen te bereiken.

Art. 12. §1. Het voorontwerp van geïntegreerd nationaal energie- en klimaatplan wordt door het Agentschap opgesteld, rekening houdend met de aanbevelingen van het Comité.

§2. Het voorontwerp van geïntegreerd nationaal energie- en klimaatplan wordt onderworpen aan een publieke raadpleging die beantwoordt aan de vereisten van artikel 10, 11 en 12 van Verordening (EU) 2018/1999, rekening houdend met de resultaten van de brede maatschappelijke dialoog als bedoeld in artikel 4 van deze wet.

De nadere modaliteiten van de publieke raadpleging worden vastgesteld door het Agentschap, rekening houdend met de aanbevelingen van het Comité en het Interparlementair Klimaatoverleg.

§3. Het ontwerpplan wordt vastgesteld door de Interministeriële Conferentie.

Art. 13. Het geïntegreerd nationaal energie- en klimaatplan houdt terdege rekening met eventuele aanbevelingen van de Europese Commissie overeenkomstig artikel 9, lid 3, van Verordening (EU) 2018/1999. Wanneer geen gevolg gegeven wordt aan een aanbeveling van de Europese Commissie of een aanzienlijk deel daarvan, wordt zulks uitdrukkelijk gemotiveerd.

Het geïntegreerd nationaal energie- en klimaatplan wordt vastgesteld door de Interministeriële Conferentie.

De als zodanig aangeduide bepalingen zijn bindend voor de federale overheid, de gemeenschappen en de gewesten en voor hun instellingen en diensten, alsmede voor de instellingen en diensten die daarvan afhangen of onder hun toezicht staan.

Het plan wordt bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad*, op de website van het Comité en van de bevoegde diensten van de federale overheid, de gemeenschappen en de gewesten.

Art. 14. De artikelen 11 en 12 zijn van toepassing op het ontwerp en de actualisering van het geïntegreerde nationale energie- en klimaatplan.

Art. 15. Te allen tijde kunnen wijzigingen of aanpassingen in de beleidsmaatregelen worden aangebracht die zijn opgenomen of vermeld in het geïntegreerd nationaal energie- en klimaatplan, op voorwaarde dat die wijzigingen en aanpassingen zijn opgenomen in het geïntegreerde nationale energie- en klimaatvoortgangsverslag.

Het ontwerp van actualisering en de actualisering worden voorbereid door het Agentschap, rekening houdend met de aanbevelingen van het Comité. Zij worden vastgesteld door de Interministeriële Conferentie.

Art. 16. Uiterlijk op 1 januari 2020, daarna uiterlijk op 1 januari 2029, en daarna om de tien jaar, op basis van een voorontwerp van het Agentschap, rekening houdend met de aanbevelingen van het Comité, stelt de Interministeriële Conferentie een langetermijnstrategie op, met een perspectief van minstens dertig jaar, en dient deze na overleg met de Interparlementaire Klimaatcommissie in bij de Europese Commissie overeenkomstig artikel 15 van Verordening (EU) 2018/1999. [...] De langetermijnvisie wordt indien nodig om de vijf jaar op dezelfde wijze geactualiseerd.

Art. 17. Het Agentschap, rekening houdend met de aanbevelingen van het Comité, is belast met de rapportering en verslaggeving bedoeld in de artikelen 17 tot 27 van Verordening (EU) 2018/1999.

De bevoegde diensten van de federale overheid, de gemeenschappen en de gewesten stellen daartoe op eenvoudig verzoek al de vereiste gegevens ter beschikking.

HOOFDSTUK 7. KLIMAATDAG

ART. 18. Elk parlement organiseert elk jaar een klimaatdag in de loop van de maand april.

Art. 19. Elke regering verstrekt aan haar parlement haar verslag over de vooruitgang van het beleid ter verwezenlijking van de in artikel 5 vastgestelde doelstellingen en haar voorstellen voor de komende periode. Dit verslag gaat vergezeld van een advies van het Comité en van de betrokken adviesraden.

Elk parlement wijdt op de klimaatdag een plenaire vergadering aan een bespreking van het verslag.

Art. 20. Elk parlement bepaalt in zijn reglement de wijze waarop de brede maatschappelijke klimaatdialogoog bedoeld in artikel 4 wordt geïntegreerd in de klimaatdag.

31 januari 2019

UCLouvain
SAINT-LOUIS BRUXELLES

UCLouvain

Proposition de loi spéciale portant coordination de la politique de l'autorité fédérale, des communautés et des régions à l'égard du changement climatique et fixant ses objectifs globaux à long terme.

Auteurs : Prof. Delphine Misonne (USL-B), Prof. Luc Lavrysen (UGent), Prof. Mathias El Berhoumi (USL-B), Prof. Charles-Hubert Born (UCL), Dr. Carole M. Billiet (UGent), Prof. Jan Theunis (UHasselt), Dries Van Eeckhoutte (USL-B), Dr. Hendrik Schoukens (UGent), Sophie Seys (USL-B), Louis Triaille (USL-B), Célia Nennen (USL-B).

CHAPITRE I – DISPOSITION INTRODUCTIVE

Article 1er. § 1. La présente loi contribue, entre autres, à la mise en œuvre de :

- a) la Convention-cadre des Nations Unies sur les changements climatiques, et de ses annexes I et II, signée à New York le 9 mai 1992 ;
- b) le Protocole de Kyoto à la Convention-cadre des Nations Unies sur les changements climatiques, et de ses annexes A et B, signé à Kyoto le 11 décembre 1997 ;
- c) l'amendement au Protocole de Kyoto à la Convention-cadre des Nations Unies sur les changements climatiques, adopté à Doha le 8 décembre 2012 ;
- d) l'Accord de Paris, signé à Paris le 12 décembre 2015;
- e) les directives, règlements et décisions de l'Union européenne adoptés en exécution des obligations de droit international précitées.

§ 2. La présente loi vise en particulier à mettre en œuvre le Règlement (UE) 2018/1999 du Parlement européen et du Conseil du 11 décembre 2018 sur la gouvernance de l'union de l'énergie et de l'action pour le climat, modifiant les règlements (CE) n° 663/2009 et (CE) n° 715/2009 du Parlement européen et du Conseil, les directives 94/22/CE, 98/70/CE, 2009/31/CE, 2009/73/CE, 2010/31/UE, 2012/27/UE et 2013/30/UE du Parlement européen et du Conseil, les directives 2009/119/CE et (UE) 2015/652 du Conseil et abrogeant le règlement (UE) n° 525/2013 du Parlement européen et du Conseil.

CHAPITRE 2 – OBJECTIF ET PRINCIPES

Art. 2. En application des articles 7*bis* et 23 de la Constitution, la présente loi définit les objectifs globaux de la Belgique en matière de politique climatique et la manière dont l'autorité fédérale, les communautés et les régions coordonnent leurs compétences, afin de garantir l'efficacité des politiques.

Art.3. § 1. La politique climatique est ambitieuse et cohérente. Elle promet un climat sûr et sain pour l'humain et la biodiversité. Elle repose sur un large soutien de la population et de tous les

acteurs concernés de la société civile. Elle est fondée sur des données scientifiques et elle est économiquement efficiente.

La politique climatique vise à maximiser les synergies avec les politiques visant à promouvoir les dimensions sociale, économique et environnementale du développement durable. En particulier, la politique climatique doit être socialement équitable, promouvoir la biodiversité, lutter contre la pauvreté et réduire les inégalités.

§ 2. Toute décision gouvernementale susceptible d'avoir raisonnablement une incidence sur le climat ou sur la politique en matière de climat doit faire l'objet d'une évaluation préalable de cet impact.

§ 3. Sans préjudice des principes généraux applicables en matière environnementale, la politique climatique visée par la présente loi et sa mise en œuvre sont régies par les principes suivants :

1° le principe de justice sociale ;

2° le principe de mutualité, selon lequel toute entité agit de manière à renforcer l'efficacité des mesures prises par tous les autres niveaux de pouvoir, au regard des objectifs globaux fixés par la présente loi, et vérifie systématiquement l'impact éventuel d'une mesure sur la politique climatique d'une autre entité ;

3° le principe de progression ;

4° le principe de la réduction intégrée de la pollution, selon lequel la politique climatique ne doit pas se faire au détriment de la biodiversité, de la qualité de l'air, de l'eau ou d'autres composantes de l'environnement ;

5° le principe d'intégrité, selon lequel la politique climatique poursuit effectivement et véritablement un objectif de protection d'un climat sûr et sain.

CHAPITRE 3 – DIALOGUE MULTINIVEAUX SUR LE CLIMAT

Art.4. Il est mis en place un dialogue multiniveaux sur le climat et l'énergie, dans le cadre duquel le grand public, les autorités locales, les organisations de la société civile, le monde des entreprises, les investisseurs, les conseils d'avis et les autres parties prenantes concernées peuvent s'investir activement et discuter des différents scénarios envisagés pour les politiques en matière d'énergie et de climat, y compris sur le long terme, et examiner les progrès réalisés dans ces politiques.

Afin d'assurer un large soutien de la population et de la société civile à la politique climatique, l'autorité fédérale, les communautés et les régions prennent les mesures nécessaires, chacune en ce qui concerne leurs compétences, en matière d'enseignement, de formation continue et de sensibilisation à la problématique climatique et au cycle du carbone.

CHAPITRE 4 – OBJECTIFS CLIMATIQUES GLOBAUX À LONG ET MOYEN TERME

Art.5. § 1. La politique de l'autorité fédérale, des communautés et des régions vise les objectifs à long terme suivants :

1° réduire les émissions de gaz à effet de serre en Belgique d'au moins 95% d'ici 2050 par rapport aux niveaux de 1990 ;

2° porter la part des énergies renouvelables dans la consommation finale brute en Belgique à au moins [...] % en 2050 ;

3° réaliser l'exigence d'amélioration de l'efficacité énergétique en Belgique d'au moins [...] % d'ici 2050 ;

4° rénover d'ici à la fin de 2050 le parc de bâtiments résidentiels et non résidentiels, tant publics que privés, en vue d'atteindre, dans une proportion élevée, la constitution d'un parc immobilier à haute efficacité énergétique et décarboné d'ici à 2050, facilitant ainsi la transformation rentable de bâtiments existants en bâtiments dont la consommation d'énergie est quasi nulle ;

5° prendre les mesures d'adaptation durable nécessaires pour réduire le plus possible les risques du changement climatique pour l'homme et la biodiversité.

§ 2. La politique de l'autorité fédérale, des communautés et des régions vise les objectifs intermédiaires suivants :

1° réduire les émissions de gaz à effet de serre en Belgique d'au moins [65] % d'ici 2030 par rapport aux niveaux de 1990 ;

2° porter la part des énergies renouvelables dans la consommation finale brute en Belgique à au moins [32] % d'ici 2030 ;

3° réaliser l'exigence d'amélioration de l'efficacité énergétique en Belgique d'au moins [32,5] % d'ici 2030 ;

4° prendre les mesures d'adaptation durable nécessaires pour réduire le plus possible les risques du changement climatique pour l'homme et la biodiversité.

§ 3. Pour l'application de la présente loi, on entend par émissions de gaz à effet de serre les émissions de gaz à effet de serre en Belgique visées à l'article 2, point b), du règlement (UE) n° 525/2013 du Parlement européen et du Conseil du 21 mai 2013 relatif à un mécanisme pour la surveillance et la déclaration des émissions de gaz à effet de serre et pour la déclaration, au niveau national et au niveau de l'Union, d'autres informations ayant trait au changement climatique et abrogeant la décision n° 280/2004/CE .

Art.6. § 1. Les objectifs énoncés à l'article 5 sont modifiables dans le respect du principe de progression, tant en ce qui concerne les pourcentages que l'année de référence.

§ 2. Une modification est justifiée :

1° par l'évolution des connaissances scientifiques et techniques ou, le cas échéant, par des modifications du cadre international visé à l'article 1 et du droit de l'Union européenne et ;

2° par une analyse d'impact socio-économique et environnementale.

§ 3. Les modifications visées au paragraphe 1er sont proposées par le Comité visé à l'article 9 et discutées au sein du dialogue visé à l'article 4. Elles sont adoptées dans le cadre du Plan national intégré Énergie-Climat visé aux articles 11 à 17.

CHAPITRE 5 – INSTITUTIONS DE LA POLITIQUE CLIMATIQUE

Section 1. La Conférence interministérielle Climat

Art. 7. Il est établi, pour toute la Belgique, une Conférence interministérielle Climat, ci-après la Conférence interministérielle.

La Conférence interministérielle Climat est composée des ministres chargés de coordonner la politique climatique de l'autorité fédérale, des communautés et des régions.

Elle est notamment chargée de l'adoption du projet de Plan national intégré Energie-Climat, de l'adoption du Plan lui-même et de son actualisation, conformément aux articles 11 à 17.

Section 2. L'Agence interfédérale pour le climat

Art. 8. § 1. Il est établi, pour toute la Belgique, une Agence interfédérale pour le climat, ci-après l'Agence.

§ 2. L'Agence est chargée :

- 1° de l'élaboration du projet du Plan national intégré Énergie-Climat visé aux articles 11 à 17 ;
- 2° de l'organisation du dialogue visé à l'article 4, ainsi que de son rapportage ;
- 3° de l'échange et de la transmission d'informations et de rapports entre les parties concernées, à propos de l'état d'avancement et de la mise en oeuvre des politiques et mesures reprises dans le Plan national Climat en vigueur à ce moment-là ;
- 4° de toute autre mission prévue par ou en vertu de la présente loi.

§ 3. L'Agence est composée [...] de représentants :

- 1° de l'administration fédérale ;
- 2° des administrations des communautés ;
- 3° des administrations des régions.

Section 3. Le Comité permanent indépendant d'experts pour le climat

Art. 9. § 1. Il est établi, pour toute la Belgique, un Comité permanent indépendant d'experts pour le climat, ci-après le Comité.

§ 2. Le Comité est chargé :

- 1° des missions énoncées aux articles 11 à 17 ;
- 2° d'exprimer les objectifs de réduction des émissions en budget carbone ;
- 3° de proposer la répartition de la charge liée à la mise en oeuvre des objectifs établis par ou en vertu de la présente loi et en vertu du Plan national intégré Énergie-Climat visé aux articles 11 à 17 ;
- 4° de conseiller l'autorité fédérale, les communautés et les régions et les instances visées aux articles 7, 8 et 10 de la présente loi sur tout autre aspect portant sur la coordination et l'ambition commune de la politique de lutte contre le changement climatique et d'adaptation à celui-ci, conformément aux articles 1 à 6 et 11 à 17 ;
- 5° de répondre aux demandes d'avis des instances visées aux articles 7, 8 et 10 ou de toute entité fédérale, communautaire ou régionale, lorsque les avis demandés relèvent de la coordination et de l'ambition commune de la politique belge en matière de changement climatique et d'adaptation à celui-ci ;
- 6° d'interpeller l'autorité fédérale, les Communautés et les Régions et les instances visées aux articles 7, 8 et 10 sur des questions portant sur l'ambition et la cohérence de la politique en matière de climat conformément aux articles 1 à 6 et être entendu, à sa demande, par l'ensemble des parlements.

§ 3. Le Comité est un organe permanent composé d'au maximum [8] experts et d'un président, chacun des membres offrant toutes les garanties d'indépendance et de compétence scientifique de manière à ce que soient présentes les disciplines ou matières suivantes :

- 1° la science du changement climatique ;
- 2° les risques climatiques et l'adaptation à ces risques ;
- 3° la politique internationale, européenne et interne du climat ;
- 4° l'économie, la finance et les entreprises ;
- 5° la technologie ;
- 6° la production et la distribution d'énergie ;
- 7° les échanges de quotas d'émission et les mécanismes de l'Accord de Paris ;
- 8° les aspects sociaux, comportementaux et éducationnels du changement climatique ;
- 9° les villes durables, la qualité de l'air et l'aménagement du territoire ;
- 10° l'agriculture, les forêts et les puits de carbone ;
- 11° la biodiversité et les services écosystémiques.

§ 4. Les membres du Comité sont désignés par le Sénat, sur proposition des universités et des institutions de recherche scientifique.

§ 5. Le Comité est assisté d'un Secrétariat permanent, chargé de toutes les tâches administratives, techniques et comptables nécessaires à la réalisation de ses missions.

§ 6. Pour s'acquitter de ses missions, le Comité peut:

- 1° faire appel à des experts et solliciter la coopération de fonctionnaires ;
- 2° demander l'avis du Conseil fédéral du développement durable, du Conseil central de l'économie et de toute autre instance d'avis ;
- 3° commander des études au Bureau du Plan, à la Banque nationale de Belgique ainsi qu'à tout autre organisme public ou privé ;
- 4° agir en concertation avec les comités indépendants créés par les instances régionales, en matière de climat ;
- 5° mener des recherches ;
- 6° solliciter l'appui de la Cour des comptes.

§ 7. Les crédits nécessaires au fonctionnement du Comité sont inscrits au budget des dotations.

§ 8. Le Comité établit et modifie son règlement d'ordre intérieur, après avoir soumis un projet à la Conférence interministérielle pour avis. Le règlement et ses modifications sont publiés au Moniteur belge.

Les délibérations du Comité sont prises au consensus ou, à défaut, à la majorité. En cas de partage des voix, la voix du président est prépondérante.

Il est interdit à tout membre du Comité de délibérer sur des objets pour lesquels il a un intérêt direct ou indirect, patrimonial ou personnel.

§ 9. Le Comité garantit que le public a pleinement accès à chacun des avis, recommandations et rapports adoptés en vertu de la présente loi.

§ 10. Le Comité fait rapport annuellement au Sénat, à la Chambre et aux parlements des Régions et des Communautés.

Section 4. La Commission interparlementaire sur le Climat

Art. 10. § 1. Il est créé une Commission interparlementaire sur le climat.

§ 2. La Commission interparlementaire sur le climat est un organe permanent de concertation entre la Chambre des représentants, le Sénat, les Parlements des communautés et des régions visant à assurer la cohérence et la complémentarité des politiques de lutte contre le changement climatique de l'autorité fédérale, des communautés et des régions et le respect des obligations internationales et européennes de l'État en la matière.

§ 3. La Commission interparlementaire sur le climat comprend des délégations de la Chambre des représentants, du Sénat, du Parlement flamand, du Parlement wallon, du Parlement de la Région de Bruxelles-Capitale et du Parlement de la Communauté germanophone.

La Commission interparlementaire sur le Climat comprend un nombre égal de représentants de chacun des Parlements concernés, chacune des délégations étant composée dans le respect de la représentation proportionnelle des groupes politiques du Parlement que la délégation représente.

La délégation du Parlement de la Région de Bruxelles-Capitale comprend au moins un représentant du groupe linguistique le moins nombreux.

§ 4. Les séances de la Commission interparlementaire sur le Climat sont publiques.

§ 5. La Commission interparlementaire sur le Climat adopte des propositions de résolutions interparlementaires. Une proposition est adoptée par une majorité absolue des suffrages au sein de chaque délégation, pour autant que la majorité des membres de la Commission interparlementaire sur le Climat se trouve réunie.

La proposition de résolution est transmise à chaque Parlement concerné. Si un des Parlements concernés amende la proposition, celle-ci est renvoyée à la Commission interparlementaire sur le Climat.

§ 6. La Commission interparlementaire sur le Climat arrête son règlement d'ordre intérieur.

La Commission interparlementaire se réunit en tout cas dans les deux mois avant chaque Conférence des Nations-Unies sur le changement climatique.

CHAPITRE 6 – PLAN NATIONAL INTÉGRÉ ÉNERGIE-CLIMAT ET STRATÉGIE À LONG TERME

Art.11. Au plus tard le 31 décembre 2018 et au plus tard le 1 janvier 2028, et tous les dix ans par la suite, un projet de Plan national intégré Energie-Climat est établi conformément à l'article 3, § 1, et à l'annexe I du règlement (UE) 2018/1999 et présenté à la Commission européenne.

Le projet de Plan définit, dans le respect des dispositions de l'article 5, les objectifs nationaux, les projections chiffrées et les contributions pour les cinq dimensions de l'Union de l'énergie, en particulier a) la sécurité de l'approvisionnement énergétique; le marché intérieur de l'énergie; l'efficacité énergétique; d) la décarbonation, et e) la recherche, l'innovation et la compétitivité, conformément à l'article 4 du règlement (UE) 2018/1999. Il comprend en outre les mesures d'adaptation à prendre à l'échelle nationale pour réaliser les objectifs d'adaptation.

Art.12. L'avant-projet de Plan national intégré Énergie-Climat est élaboré par l'Agence, en tenant compte des recommandations du Comité.

L'avant-projet de Plan national intégré Énergie-Climat fait l'objet d'une consultation publique répondant aux exigences de l'article 10, paragraphes 11 et 12, du règlement (UE) 2018/1999, et

tient compte des résultats du dialogue multiniveaux sur le climat et l'énergie visé à l'article 4 du présent acte.

Les modalités détaillées de la consultation publique sont définies par l'Agence, en tenant compte des recommandations du Comité et de la concertation interparlementaire.

Le projet de Plan est adopté par la Conférence interministérielle.

Art.13. Au plus tard le 31 décembre 2019, ensuite au plus tard le 1er janvier 2029, ensuite tous les dix ans, un Plan national intégré Énergie-Climat est déposé auprès de la Commission européenne, conformément à l'article 3 du règlement (UE) 2018/1999.

Le Plan national intégré Energie-Climat tient dûment compte des éventuelles recommandations de la Commission européenne, conformément à l'article 9, alinéa 3, du Règlement (UE) 2018/1999. Lorsqu'il n'est pas donné suite à une recommandation de la Commission européenne, ou à une partie essentielle d'une recommandation, cela fait l'objet d'une motivation explicite.

Le Plan national intégré Énergie-Climat est adopté par la Conférence interministérielle.

Les dispositions désignées comme obligatoires dans le Plan lient l'autorité fédérale, les communautés et les régions, ainsi que leurs institutions et services, et les institutions et services qui en dépendent ou sont soumis à leur contrôle.

Le Plan est publié au *Moniteur Belge*, ainsi que sur le site internet du Comité et des services compétents des différentes autorités.

Art.14. Les articles 11 et 12 sont d'application pour la préparation de l'actualisation et l'actualisation du Plan national intégré Énergie-Climat.

Art.15. À tout moment, des modifications ou adaptations peuvent être apportées au Plan national intégré Énergie-Climat, pour autant que ces modifications et adaptations figurent dans le rapport sur l'état d'avancement de la mise en œuvre dudit Plan.

Le projet d'actualisation et l'actualisation sont préparés par l'Agence, en tenant compte des recommandations du Comité. Ils sont adoptés par la Conférence interministérielle.

Ar.16. Au plus tard le 1er janvier 2020, ensuite au plus tard le 1er janvier 2029, et tous les dix ans par la suite, sur la base d'un projet établi par l'Agence, en tenant compte des recommandations du Comité, la Conférence interministérielle arrête une stratégie à long terme à un horizon d'au moins trente ans, et la transmet, après consultation de la Commission interparlementaire sur le climat, à la Commission européenne, conformément à l'article 15 du règlement (UE) 2018/1999. [...] La vision à long terme est, le cas échéant, actualisée de la même manière tous les cinq ans.

Art.17. L'Agence, en tenant compte des recommandations du Comité, est chargée de la rédaction du rapport d'avancement et de la communication des informations visées aux articles 17 à 27 du règlement (UE) 2018/1999.

Les services compétents de l'autorité fédérale, des communautés et des régions transmettent, sur simple demande, toutes les informations nécessaires à cet effet.

CHAPITRE 7 - JOUR DU CLIMAT

ART.18. Il est institué, pour chaque parlement, un jour du climat qui est organisé chaque année dans le courant du mois d'avril.

Art.19. Les gouvernements transmettent à leur parlement respectif leur rapport sur l'état d'avancement des politiques visant à mettre en œuvre les objectifs établis à l'article 5 et les projets pour la période à venir. Ce rapport est accompagné de l'avis du Comité et des conseils consultatifs pertinents.

Chaque Parlement consacre une séance plénière, le jour du climat visé à l'article 18, à l'examen de ce rapport.

Art.20. Les Parlements déterminent dans leurs règlements la manière dont le dialogue visé à l'article 4 de la présente loi est intégré au jour du climat.

31 janvier 2019